

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Pigtraad-Gestapofangen

Nr. 7
December
1989

Gerda Ploug Sarp: Vintersne over Frøslevjren

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløssenvej 19, 4894 Øster Ulslev. 53 86 55 59.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lundeberg, Hesselager. 62 25 14 77. (Der er 7 senge). Feriehemmets adresse er: Flejmosen 4, Østerby, 6470 Syd-Als, Als. 74 46 53 42.

Tilsynsførende: fru Karin Boysen, Østerbyvej 46, Østerby, 6470 Syd-Als, tlf. 74 46 51 75.

Medlemmer: Iflg. fundatsen paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehjemmet på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: Kontorchef, cand. jur. Hans Andersen.

Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. 53 86 55 59.

Næstformand: Civilingeniør Mogens Dyre,

Kærvej 14, 6400 Sønderborg. Tlf. 74 42 86 26.

Kasserer: Skræddermester Povl Brandt, Glerupvej 19, 2610 Rødovre. Tlf. 42 91 13 72.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg. Tlf. 86 81 07 09.

Overlærer preben Feddersen, Caroline Amalievej 11, Lundeberg, 5874 Hesselager. Tlf. 62 25 14 77.

Den øvrige bestyrelse består af:

Kontorchef Niels Christian Andersen
Volmersvej 5, 6330 Padborg
Tlf. 74 67 31 53

Sektionschef Hans Bøjlund
Skovparken 7, 6000 Kolding
Tlf. 75 52 96 11

Sparekasødirektør Einer Hauberg
Holballe 3, 6473 Tandslet
Tlf. 74 44 76 04

Direktør G. Jespersen
Gullestrupvej 7, 7400 Herning
Tlf. 97 12 11 84

Direktør Bernth Johannesson
Jacobys Allé 16, 2.th.,
1806 Frederiksberg C
Tlf. 31 31 86 86
Sommer 42 30 64 58

Læge Axel Jørgensen
Duebrødrevvej 14, 9000 Aalborg
Tlf. 98 10 15 80

Oberst K. Kjeldsen
Tingagerhjemmet, 5750 Ringe
Tlf. 62 62 31 63

Tandtekniker Leo Kæraa
Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg
Tlf. 86 27 04 28

Herreekviperingshandler
Carl Otto Larsen,
Lærkevej 6, 6440 Augustenborg.
Tlf. 74 47 11 60

General Fl. B. Larsen
Lundsgårdsvej 16, 4180 Sorø
Tlf. 53 63 59 20

Forvalter Axel Lauritzen
Lundtofteparken 42, 2.tv., 2800 Lyngby
tlf. 42 88 12 42

Overbetjent Ejler Mortensen
Nørregade 6, 6440 Augustenborg
Tlf. 74 47 17 04

Redaktør Johs. Rasmussen
Ømkulevej 9, 7100 Vejle
Tlf. 75 82 65 72

Provst Poul Riis
Hostrupsgade 9, 4200 Slagelse
Tlf. 53 53 35 34

Maskinmester H.P. Skjoldborg
Skovbrinken 9, 6400 Sønderborg
Tlf. 74 42 57 07

Fhv. Bestyrer
Solveig Skjøtt
Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse
Tlf. 42 48 56 74

Bladet

Pigtraad- Gestapofangen

Udkommer med 7 numre i år.
(De lige mdr. + november).

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Poul Nielsen,
Bavnebjergspark 6,
3520 Farum
42 95 22 08
Giro 9 31 54 54

Årsabonnement 60,- kr.
Udenfor Skandinavien betales
et portotillæg på 50,- kr.

Eventuelle fejl i besørgelsen af
bladet rettes hurtigst muligt
ved henvendelse til udlevere-
ringspostkontoret.

REDAKTION

Johs. Fosmark
(ansvarshavende)
Chr. Winthers Vej 1
8600 Silkeborg
86 81 07 09

Villy Mørk Jensen
Sjørringvigvej 6, Sjørring
7700 Thisted
97 97 12 71

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDE I BLADET:

Årets julehilsen	155
Brevveksling 1944	156
Tilbød at sidde i tysk fængsel juleaften	161
Runde dage	163
Det danske politi	165
Breve til bladet	168
Foreningerne	171-175
Mindeord	174
Bøger	175

Fangesammenslutningens Rekreativsfond

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreativophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningsskema kan rekvireres hos formanden: Villy Mørk Jensen, Sjørringvigvej 6, Sjørring, 7700 Thisted, eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreativopholdets samlede pris, dog max. kr. 4.000.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreativhjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningsskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreativopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det på påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Neuengamme Foreningens Rekreativ- & Hjælpekasse til fordel for Frihedskampens Ofre

Adresse: c/o Frihedsfondens kontor, Frederiksberg Bredgade 13, 2000 Frederiksberg.

Midlerne fra salg af frimærke med overpris, til fordel for frihedskampens ofre og deres minde, udgivet i anledning af 40 års dagen – 4. maj 1985, uddeles til rekreativ formål eller -hjælp i særlige trangstilfælde.

Beløb kan søges af danske statsborgere, der er – eller vil kunne anerkendes – i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre § 1a.

Anmodning om ansøgningsskema sendes til ovenstående adresse.

De følgende numre af vort blad
udkommer 15/2 og 1/4 1990. Stof
må være redaktionen i hænde
senest 15/1 og 1/3.

Pigtraad-Gestapofangen

NR. 7

DECEMBER 1989

44. ÅRGANG

Organ for Kammeraternes Hjælpesfond og Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben · Dachau-klubben · Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen
Landsforeningen Gestapo-Fangerne · Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen · Hannover-Stöcken-gruppen
Horserød-Foreningen · Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme
Ravensbrück-gruppen · Sachsenhausen-foreningen · Stutthof-foreningen · Theresienstadt-foreningen

Jul bag pigtråd

Årets julehilsen skrives af Poul Riis, Slagelse, tidligere Dachau (ved München)

Det er mange år siden - eller rettere sagt, vi skal 45 år tilbage i tiden: I december 1944 var vi tre danske præster, der sammen med ca. 50 andre præster af forskellige nationaliteter, der blev transporteret fra koncentrationslejren Neuengamme til koncentrationslejren Dachau.

Hvorfor vi skulle så langt væk til en lejr på ca. 20.000, hvor der ikke var andre danskere, fik vi selvfølgelig ikke nogen forklaring på. Kun blev der fortalt, at der i Dachau var en afdeling på ca. 1500 præster.

Vi nyankomne blev anbragt i en karantæneblok. Forholdene her var forfærdelige. Vi lå så tæt, at ingen kunne ligge på ryggen. Køjerne var anbragt i tre etager og fyldte på nær nogle smalle gange hele stuen.

Julen nærmede sig. Vi så her og der enkelte juletræer. Vi talte om, at alt vedrørende julen slet ikke passede til forholdene i lejren.

Dagen før juleaften havde overfangerne fået fat i et lille juletræ. Dette blev anbragt på et lille bord i det forreste rum. Det blev pyntet med nogle lystumper og lidt julestads. På selve juleaften havde overfangerne til sig selv

fået organiseret kartofler og flæsketerninger. Alt blev stegt på en pande. Hertil havde de også fået anskaffet noget at drikke. De både sang og larmede.

Vi havde fået en ny fange på stuen. Det var en tysk præst, der var i et vældigt humør. Han fortalte os, at krigen snart var forbi. Det blev udtrykt af ham på den måde, at hans arrestation var sket fem minutter i tolv!

Denne præst stillede sig juleaften op på en skammel i døråbningen mellem de to rum. Han slog til lyd med håndklap og råb og meddelte, at han, da det jo var juleaften, ville fremsige juleevangeliet. - Det mærkelige skete, at alle blev helt stille - selv de larvende overfanger. Denne stilhed forbavsende mig dengang - ja, når jeg tænker tilbage på denne situation, så må jeg stadig undres. - Efter juleevangeliet og en kort tale fremsagde vi alle - hver på sit sprog - fadervor i kor. Juleandagten sluttede med, at vi alle sang »Stille Nacht« (»Glade jul«) - stadig hver på sit tungeomål.

Straks da sangen var færdig, begyndte larmen igen fra overfangerne med deres »festmåltid«.

Vi tre danske præster lå først lidt og talte sagte sammen. Larmen fra det andet værelse var endnu stærkere. Lugten fra den dejlige mad hang stadig i rummet.

Vi tre listede os uden for barakkens dør. Så stod vi dér i sneen. Luften var frisk, men kold. - Vi så på nordstjernen. En af os sagde: »Mon nogle af

vore kære derhjemme også ser på den samme stjerne?«

Vi bad en bøn sammen og ønskede hinanden en velsignet jul!

Hvor var de ydre forhold fattige! Vi følte julen ribbet for alle de mange gode ting, vi i Danmark har udstyret julen med. Her havde vi kun ét at holde fast ved:

Et juletræ er tændt på Galgebakken. Illustration til Øverlands berømte digt fra Sachsenhausen. Tegning af Poul Mahler, tidligere Dachau

Himlens lys kom i dig til jord,
skinner til ny oplysning stor,
godt kan vi nu ved natte-tid
kende som børn vor Fader blid.
O, Gud ske lov!

Da vi kom tilbage til køjens hårde madras, hørte vi stadig larmen og de høje råb fra overfangerens »fest«! Dog luften var nu så tæt i det alt for lille rum, at vi døde hen.

Juledag fik vi en glædelig overraskelse: En dåse fiskeboller, skænket af en norsk præst fra præsteblokken. Den gjorde roesuppen mere spiselig. - Hvordan han havde fået denne dåse over til os i karantæneblokken, fik jeg aldrig opklaret. - Ja, det var virkelig en »varm« julehilsen! - Da vi kort efter kom over i præsteblokken (>den ariske«), mødte vi denne pragtfulde norske kollega. Vi tre

danske og vor norske kammerat holdt sammen i tiden i Dachau.

Julen 1944 glemmer jeg aldrig. Vi følte os fattige og helt prisgivet de forfærdeligste forhold i karantæneblokken. Den tyske præst, der frem-sagde juleevangeliet, mistede iivsmødet og livskraften. Han døde nogle dage før vi blev flyttet. - Dette dødsfald øgede angstens store byrde. Det knyttede os tre danskere tættere sammen.

Alle vi tre danskere og vor norske kollega kom senere vel hjem. De andre tre var alle en del ældre end jeg. I dag er de alle døde. Aldersforskellen er vel årsagen til, at jeg i dag er den eneste, der endnu er i live og kan glæde mig til nok en rigtig dansk jul i 1989 med alt, hvad dertil hører. - Også denne jul må tankerne gå tilbage - nu 45 år - og vor taknemmelighed øges, så det bliver en rigtig

GLÆDELIG JUL!

Julen i Vestre Fængsel 1944

Han var østriger, nærmere bestemt fra Wien, men hans navn fik jeg aldrig at vide.

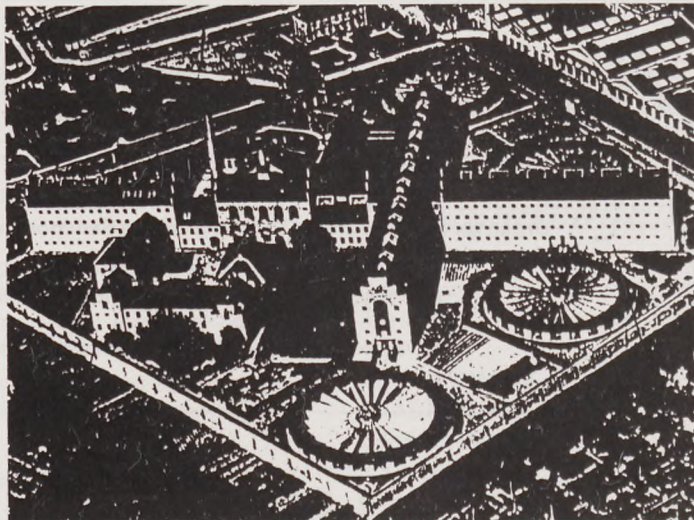
Når aftenfreden sænkede sig over gangene i Vestre Fængsels tyske afdeling, og når ingen Gestapofolk var i sigte, åbnede han ofte døren til min celle, stillede sig i dørråbningen, lænede sig til karmen og spillede virtuost på sin mundharmonika.

Howdan dette charmerende menenske var havnet her i fængslet som vagtsoldat, vidste jeg ikke. Måske var han på grund af en hjertefejl erklæret uegnet som frontsoldat. I nazisternes øjne ville det vel også være en slags hjertefejl, at han ønskede at bringe lidt glæde ind i den trøstesløse tilværelse, som det var at sidde døgn efter døgn, uge efter uge, alene i en fængselscelle, blot ventende på den krigsretsdom, der var stillet i udsigt under forhørene i Shellhuset.

Jeg sang for at bortjage min ensomhed

Men hvad fik egentlig denne soldat i tyskerne's tjeneste til at tænke så omsorgsfuldt på sin potentielle fjende? Måske var det sangen og musikken, vi havde til fælles. *For at holde modet og selvspekten oppe brugte jeg megen tid på at synge i min ensomhed.* Straks fra morgenstunden begyndte jeg med morgensalmen »I østen stiger solen op« - senere kom de danske sange, som jeg kunne huske udenad - og inden lyset blev slukket altid salmen »Der står et slot i Vesterled«. Han stod vel udenfor døren og lyttede til min sangglæde.

Teksterne stod ganske klart for mig, da jeg før min arrestation havde fungeret som lærer, blandt andet i religion og sang. Meget andet end at synge, kunne jeg jo heller ikke give mig af med.

Vestre fængsel i København. Den tyske politiafdeling var foran og tilhøjre på billedet. Den 5. maj var her ca. 500 danske fanger.

Nej til en bibel

På den udvendige side af celledøren forkyndte et skilt, at jeg ingen tilladelse havde til hverken at ryge eller læse. »Keine Lese - und Raucherlaubnis« stod der.

En gang spurgte jeg en Gestapomand, om jeg dog ikke i det mindste måtte få en bibel, men afslaget blev ledsaget af bemærkningen om, at forbrydere som mig havde ingen ret til bibler.

Da vi nærmede os julen 1944, fik jeg den tanke, at man måske kunne få alle fangerne i fængslet til at synge selve juleaften.

Howdan fællessangen blev tilrettelagt

Udførelsen af denne plan var ganske enkel. Jeg var i besiddelse af en stump blyant, samt et kasseret barberblad som blyantspids. Ved at rationere fire daglige stykker toiletpapir til deres egentlige brug, havde jeg, hvad jeg skulle bruge.

Julesalmerne blev prentet omhyggeligt på papiret med en tilføjet besked om at afskrive og fordele, samt med opfordring til at synge på et bestemt tidspunkt juleaften. Tidspunktet husker jeg ikke mere. Ingen af tyskerne ville vel tage sig af, at der var efterladt sådanne papirlapper efter et toiletbesøg.

Det var frydefuldt

Som den første salme havde jeg valgt »Glade jul, dejlige jul«, fordi vi her havde melo-

dien til fælles med tyskerne. Juleaften oprandt da, og mine forventninger blev ikke gjort til skamme. Næsten som et samlet kor begyndte alle at synge på det fastsatte tidspunkt. Det var frydefuldt.

Da korsangen var overstået, skramlede nøglen i min celledør. Østrigeren og en vagtsoldat mere stillede sig i den åbne dør og sagde med én mund: »Aha! Der Lehrer!« De havde gættet sammenhængen mellem den meget syngende lærer og juleko-

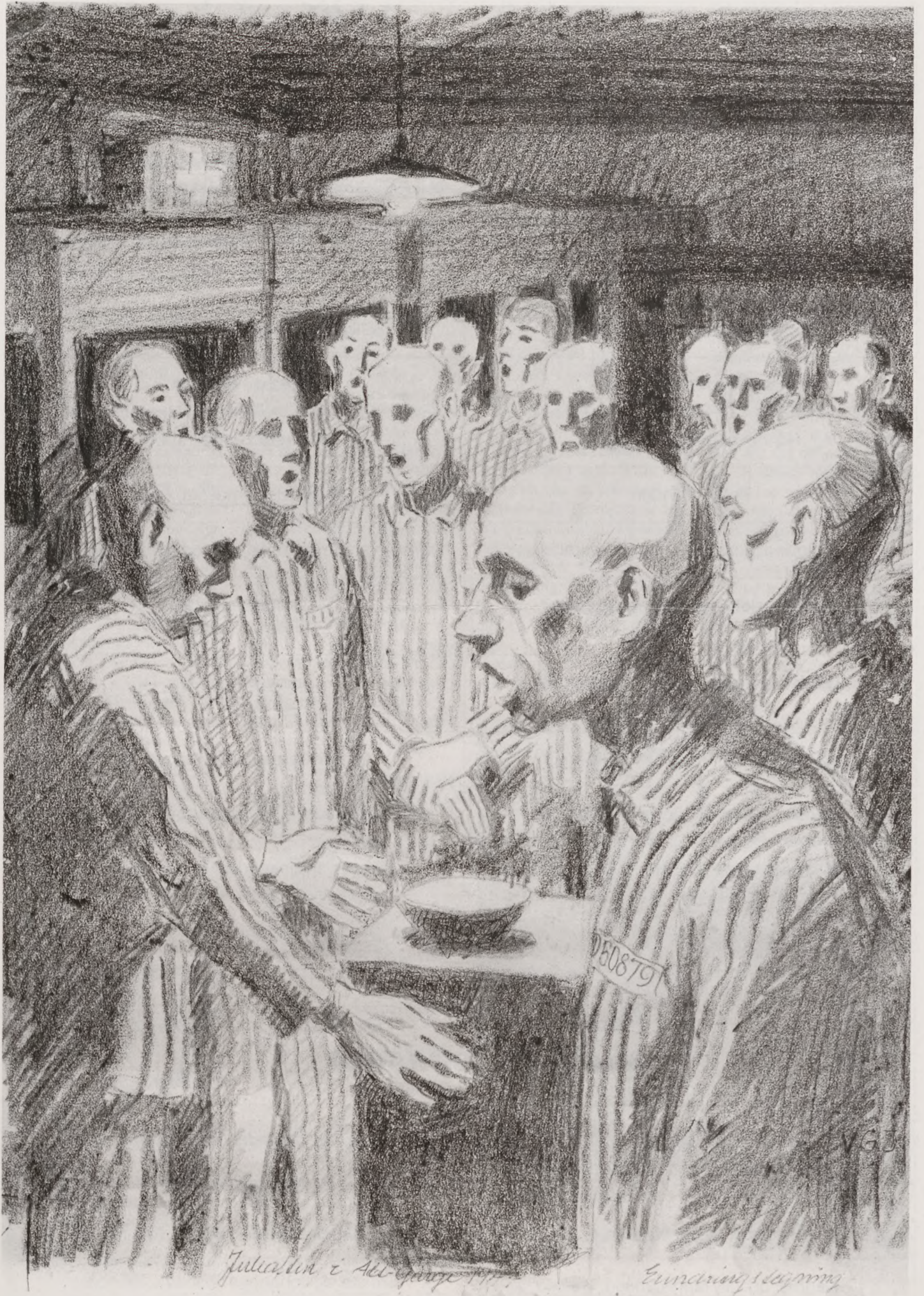
ret. Ville det nu medføre repressalier? Nej, det var jo jul. Den ene soldat gik og kom tilbage et øjeblik efter med et lille rødt julelys. Han tændte det og stillede det på cellens plankebord. Østrigeren stak en cigaret i munden på mig og tændte. En forunderlig stemning bredte sig. Fangen sad foran sit julelys og røg en forbudt cigaret, mens hans vogtere smilede så til fra dørråbningen.

Julefest har jeg oplevet før og siden, men aldrig har jeg oplevet en julefred så intens, som hin juleaften i Vestre Fængsels tyske afdeling.

Svend Yttesen,
pastor emeritus

Juleaften i Neuengamme-udekommandoen Alt Garge. Med 500 fanger, deriblandt de danske grænsegardner.

Erindringstegning af V. Glysing Jensen, Beder.

Julkassa i Akt-gårde 1917

E. Lindqvist

Jule-nytårshilsner fra foreningerne

Sachsenhausenforeningen, Odense	Theresienstadtforeningen
Erhvervshæmmede fra frihedskampen, Omegnsafd.	Landsforeningen gestapofanger, Sjælland
Stutthof Foreningen	Landsforeningen Sachsenhausenforening
Buchenwaldklubben Nordjylland	SEF, sydøst afd. Erhvervshæmmede
Neuengammeforeningen	Dachau Klubben
Hannover-stöcken gruppen	Horserød Foreningen
Frihedsfonden	Besættelses-museet, Århus
Foreningen af gestapofanger fra besættelsen	Erhvervshæmmede fra Frihedskampen, Esbjerg
Sammenslutningen af danske fanger fra frihedskampen 1940-45	Landsforeningen Gestapofangerne
Landsforeningen Erhvervshæmmede fra frihedskampen	Landsforeningen Gestapofangerne, Århus
Erhvervshæmmede, Århus afdeling	Erhvervshæmmede, Aalborg afd.
Landsforbundet af Buchenwaldklubber	Landsforeningen Gestapofangerne, Rand.afd.
Erhvervshæmmede, Sjællandsafdelingen	Erhvervshæmmede, Odense afdeling

Personlige jule-nytårshilsner

Anna og Axel Lauritzen, Lundtofteparken 42 2. tv., 2800 Lyngby	Ernst Jacob Jensen, Græsted.
	Solveig Skjøtt, Værløse
Peter Møller Madsen	Vibeke og Poul Nielsen, Farum
Dagmar og Villy Mørk Jensen, Thisted	Christel og Johannes Fosmark, Silkeborg

Omkring julen 1944

En brevudveksling mellem far og søn

Hvordan var tiden omkring julen 1944 for min familie hjemme? Denne jul tilbragte jeg i sygecelle 9 på tugthuset »Dreibergen«.

I mine gemmer har jeg kopier af de breve, min familie sendte til mig. Her er nogle uddrag af disse breve.

Uddrag af fars brev af 2/12-44
Kære Knud Malthe.

Mange tak for dit brev af 14.10., som vi har modtaget 12. november.

Karen Margrethe (min søster) og Henning (min bror) var meget glade for brevet til dem. De har også haft dit brev derovre, vi har lige fået det tilbage nu. Som jeg skrev om i mit sidste brev skulle der være valg af formand til sognerådet og til det sociale udvalg. Det blev sådan, at jeg fik begge pladser. Det er jeg nu ikke så glad for. Jeg ville helst være helt fri, og syntes i hvert tilfælde det ene havde været nok, men nu må jeg jo se at klare det så godt jeg kan.

Der er egentlig nok at gøre herhjemme, (far havde manufakturforretning), det bliver mere og mere vanskeligt at tilfredstille kunderne, men vi gør vort bedste.

Vi regner med, at Henning kommer hjem omkring den 15. december, så kan han hjælpe lidt til med regnskabet, og måske bliver han hjemme til midt i januar. (Henning gik på Birkerød Statsskole) Anders Christian (min bror) hjælper mig en del, når han kan få tid. Der er mange ting, han godt kan lave (han var i lære som elektriker).

Som vi skrev i sidste brev, må vi sende dig en pakke med toiletartikler. Den har vi sendt til Røde Kors for fjorten dage siden, så forhåbentlig får du den inden jul...

Vi regner med, at Karen Margrethe (tre-sproglig korrespondent ved Nyt nordisk Forlag i København) også kommer hjem til jul, men det er jo vanskeligt at rejse, og

hun kan nok ikke komme af sted før den 22., men det ved vi ikke bestemt endnu.

Vi vil fejre en stille jul, og vil tænke meget på dig. Vi vil håbe og bede til, at krigen snart er forbi. Butikken er vi ved at pynte til jul. Margeret (fars ekspeditrice) er ved at pynte vinduerne. Karl Madsen og Vinterberg (rejsende) har været her for nogle dage siden, men det er ikke meget, vi kan få. Vi har haft besøg af en priskontrol. Han var meget flink, og der var ikke noget at bemærke, men derfor kan det jo godt ske, at regnskaberne bliver indkaldt. Det er nu rart med det regnskabsystem, vi fik i forbindelse med Chræmer (revisor), men vi fører det også daglig, så er det jo altid i orden.

Der er lige kommet brev fra dem på Sjælland, skal hilse dig mange gange...

Det har været meget koldt de sidste dage, men det fryser ikke rigtig noget endnu, der er meget med regn.

(Skønt krigen raser, og verden er af lave, går livet i en lille by tilsyneladende videre.)

*

Far skriver et brev 23/12-44
Kære Knud Malthe.

Hermed en lille julehilsen fra os alle herhjemme. Vi havde så småt regnet med at se dig her i julen. Men det blev altså ikke denne gang. Henning og Karen Margrethe har været meget heldige, de har begge fået fri i god tid. Henning kom søndag aften, og Karen Margrethe tirsdag formiddag, det er jo ikke altid, rejsen kan gennemføres på én dag, så Karen Margrethe måtte overnatte i Aale-

strup. Henning skal først rejse den 4. januar, og Karen Margrethe den 28. ds., så det er jo en lang ferie, de har. Det bliver ellers mange, vi kommer til at savne i julen, men vi må jo håbe, det kommende år vil bringe en forandring.

Vi har haft meget travlt i forretningen, omsætningen kommer lige i kanten af sidste års, så det tynder ud i varenne kan du tro. Vi var til begravelse i Nykøbing, der var mange mennesker. Vi kom derover med færgen kl. 10.30 og tog derfra kl. 17.30, så kunne vi nå hjem kl. 21.

Vi håber, du har modtaget vor pakke til jul og ligeledes det brev, vi sendte den 2/12.

Vi venter hver dag brev fra dig, såfremt det går regelmæssigt må det snart være her. Vi håber også, at du har det godt, og at julen må gå godt for dig. Herhjemme fejrer vi julen i stilhed, og sender dig mange kærlige tanker.

Nu skriver jeg ikke mere denne gang, kære Knud Malthe. Der skal være plads, så de alle kan få en hilsen med til dig.

Vær nu ved godt mod, så skal det nok gå for dig.

Søster skriver i samme brev.
Julen 1944

Kære storebror!

Vi havde regnet med at få dig hjem nu til jul, men det går jo ikke altid efter beregning. Bare du får en god jul dernede. Vi savner dig og alle vore kammerater fra Farsø, men tænker meget på jer. Det bliver en tom jul. Der var jo i forvejen ikke for mange unge her i byen. Mange hilsener til dig fra Eli og mange andre.

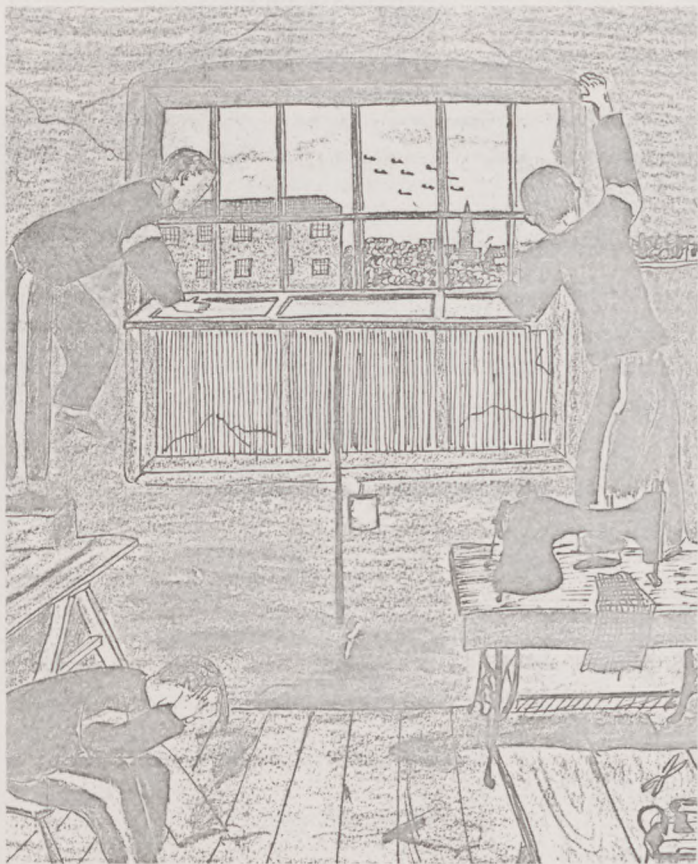
*

Far skriver i et brev 20/1-1945
Knud Malthe Poulsen,
277/44 - Celle 43.

Flügel A. Dreibergen
(Meckl.) Bützov. ---
Kære Knud Malthe.

Nu skal du have et lille brev igen. Vi har ikke modtaget brev fra dig siden 12. november, vi havde regnet med, at der kunne være et her ved juletid, men det er ikke nået frem endnu.

Mange tak for din julehilsen gennem pastor Boas. Vi modtog præstens brev anden juledag, og vi var så glade for de ord, vi fik. Han havde jo talt med dig den 16/12, og vi kunne forstå, at du havde modtaget breve fra os.

Ved juletid i tugthuset Dreibergen. Her studerer fangerne flyangreb over byen. Dens navn var Güstrow.

Vi havde en stille jul, bedstemor fra Nykøbing kom ikke herover, hun syntes ikke, hun kunne holde ud at rejse. Bedstemor her var hernelde juleaften.

Alle var i kirke undtagen mig. Der skulle jo være en herhjemme til at ordne lidt ved sagerne, og den bestilling har jo alle år været min.

Vi havde juletræ og julegaver, dine julegaver var penge, og de er sat på din konto i sparekassen. Det var fra bedstemødrene og fra os andre.

Karen Margrethe og Henning er kommet godt til Sjælland igen, og er i fuld sving, så dem hører du nok snart fra.

Vi har sendt regninger ud for længe siden, men nu er der blevet lidt roligt i forretningen, så kan vi få tid til at ordne forskellige ting.

Vi har i dag temmelig stærk snevejr, så det kan godt se ud til, at vi skal have lidt vinter. For os alle har julen været svær at komme igennem.

Mor er lige kommet hjem fra Nykøbing. Hun har været derovre et par dage. Bedstemor har været sløj den sidste tid, men hun er oppe det meste af dagen. Vi håber, at du har modtaget pakken med toiletsagerne, som vi sendte gennem Røde Kors.

I søndags var det mors fødselsdag, og her var jo dame-selskab, som du ved fra tidligere år.

Vi håber, du har det godt og er rask, skal hilse fra bedstemødrene og fra alle her.

Måtte vi snart se dig hjemme igen.

Kærlig hilsen far.

Far skriver i et brev 12/2-1945
Kære Knud Malthe.

Mange tak for dit brev, som vi modtog den 7. ds. Tak for dine gode ønsker. I dag er det jo din fødselsdag, og vi sender dig tusinder af gode ønsker og kærlige tanker. Vi håber snart at se dig hjemme hos os igen.

Bedstemor i Nykøbing er afgået ved døden og blev begravet i fredags, hun nærmest sov væk. Hun var jo også gammel, 88 år.

Mor nåede ikke at komme til Nykøbing inden bedstemor døde, der var en forfærdelig snestorm i disse dage, så det var umuligt at komme herfra, men mor havde været hjemme i fjorten dage før.

Vi tog til Nykøbing i mandags, men måtte køre i kane fra Farsø til Hvalpsund, og fra Sundsøre til Roslev, ellers kunne vi ikke komme igen. Vi kan ikke huske, at

der nogensinde er kommet så megen sne. Jeg kom hjem i lørdags, mor kommer nok engang i ugen, der er jo mange ting, der skal ordnes, og det tager tid. Du skriver om sølvbryllup, men det er ikke før næste forår. Derimod har vi jubilæum i forår, men det tier vi med, da det absolut ikke er tider til at holde noget, og vi heller ikke er oplagt til det. Det var noget andet, om vi kunne have holdt jubilæumsudsalg, men hylderne er ved at være tomme. Bliver det sådan, at vi ikke kan undgå lidt jubilæum, skal du nok høre herom.

Nu skal vi snart til at lave status, og det bliver let denne gang, men vi har da varer for mange penge, selv om vi ikke synes, der er ret meget.

Det er temmelig stærkt tøvvejr, så vi håber, at sneen forsvinder hurtigt. Det har også været over 14 dage, trafikken har været meget vanskelig, kan du tro.

Håber, du har modtaget pakken, der blev sendt. Vi har fået meddelelse fra Røde Kors om, at den er afleveret til dig.

Vi vil forsøge at sende dig en pakke igen.

Du kan tro, det giver meget arbejde med disse embeder

(sognerådsformand og formand for det sociale udvalg). I denne tid er der skatteligning, men til april håber jeg, at det bliver delt, den ene ting er også rigelig til en mand, når man skal passe sin forretning godt. Det kniber med at holde omsætningen i år, men vi har nu haft et godt salg.

Der er lige kommet brev fra Henning og Karen Margrethe. De skriver, at de har sendt brev til dig for nogle dage siden.

Det går godt for Henning. Han får gode karakterer. Det er vældig flinke folk, han bor hos. Det betyder jo så meget.

Vi skal nok skrive til dig, så tit vi kan, og vi håber, du må blive ved med at få brevene.

Toggangen er blevet meget indskrænket, lys og gas stærkt rationeret siden jul. Skal hilse dig fra Jens og Grethe. Der er lige kommet brev fra dem.

Jeg skal hilse dig mange gange fra alle her, også mange kærlige hilsener fra mor.

Knud Malthe Poulsen

(Faderen drev manufakturforretning i Farsø i Himmerland. Parantesterne er Knud Malthe Poulsens tilføjelser. De er ret nødvendige for forståelsen af teksterne. Dreiberger ligger i Mecklenborg.)

Det indre af tugthuset have lange, lige gange, mange celledøre og mange jerntræmmer.

Julehilsen

De bedste jule- og nytårs hilsener sendes til medlemmer af frit Danmark samt til Ringens Folk fra Sct. Hansgades skole 45.

Lillian og Poul
Vallofeldt.

Ville sidde i Vestre julen over

Schliesserens store nøgle blev stukket ind i celledøren, denne dør, som enhver fange hader, fordi den kun kan lukkes op udefra, denne dør, som er jerntæppet mellem den frie og den ufrie verden, tyk ud over alle grænser, massiv, så det batter til noget.

Schliesserens massive skikkelse afsløres for fangerne, der var i Untersuchungshaft. For at man ikke skulle være i tvivl om det, stod det oven i købet trykt på et letlæseligt skilt. Ganske vist havde fangen et navn. Det stod der også, men på bagsiden, så ingen fra andre celler kunne skaffe sig kundskab ad denne vej om, hvem naboen egentlig var.

Der var ikke spor af julestemning over Schliesserens, til trods for, at der kun var een eneste aften til den fest, vi kalder hjemmenes. Den aften kan få mennesker af alle typer og af alle indstillinger til at ofre endog formuer for at komme hjem til mor, til kone, til børnene.

»Besøg«, lød det kort.

En ganske uventet besked, men måske en venlig. Spørgsmålet kunne ikke finde sit svar ved at studere Schliesserens ansigt.

Med hænderne på ryggen - som reglementet påbød, gik fangen ned ad trapperne ned til stueetagen - forbi juletræet, for selvfølgelig havde tyskerne som en gammel kristen nation med sans for de lyriske effekter, sørget for at live op i tilværelsen ved at rejse et juletræ inde i hallen i stueetagen.

Jeg blev nu lukket ind i et rum, der for tiden ikke blev benyttet som celle, men til afhøringer. En SS-er kom til syne, og han havde med sig en god bekendt af mig. Det var lektor Brøndsted fra Lyngby.

Vi kom til at sidde ned, og da vi begge klarede de fremmedes sprog ganske godt, var der ikke nogen vanskelighed ved at tilfredsstille »lyttere-« nysgerrighed.

Lektor Brøndsted fortalte mig nu, at han kom for at ønske mig en god jul. Han havde været oppe på Dagmarhus. Havde talt med en af de mest fremstående og sagt til ham, at han syntes, at jeg skulle have lov til at komme hjem og fejre juleaften, så ville han selv (altså Brøndsted) sidde derude juleaften og juledag med, så man dog havde nogle at passe på i cellen.

Forslaget var naturligvis blevet afslået, men en besøgstilladelse var der dog kommet ud af det.

Da jeg nu endelig havde mulighed for det, fortalte jeg lektor Brøndsted om de mange forhør, jeg havde været underkastet, emner, der var trukket frem samt hvad jeg havde svaret.

Ejendommeligt nok skred »lytteren« ikke ind - det var ellers hans pligt at gøre det. Var det julestemningen, eller var det chocket over lektor Brøndsteds beretning om det sensationelle ærinde på Dagmarhus, der fik ham til at være efterladende? Ja, det kunne egentlig være interessant at få det opklaret, men det er og forbliver vel en uløst gåde.

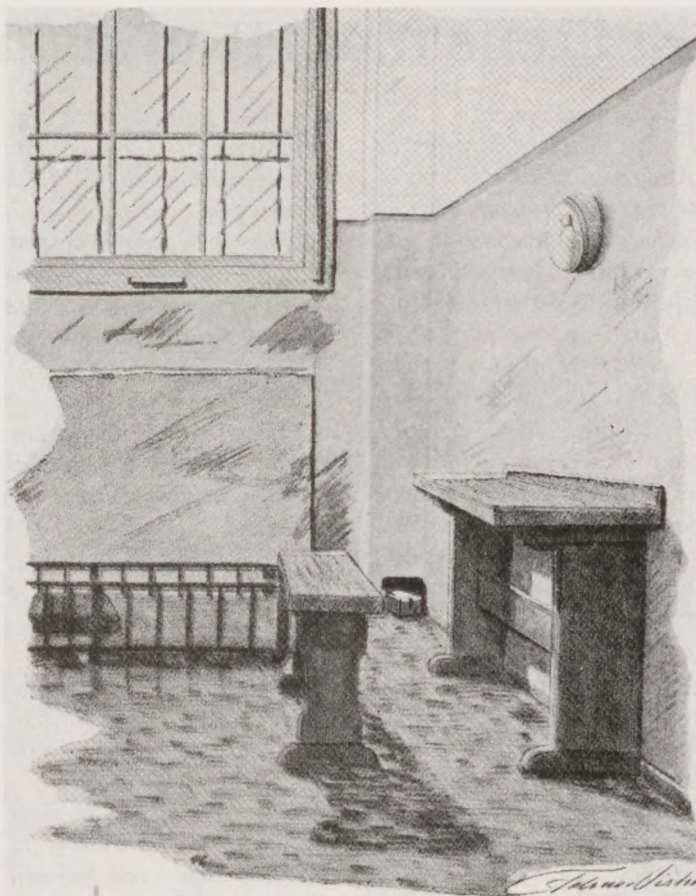
For mig, der først havde siddet i enecelle i 4 uger og derefter i nogen tid sammen med en anden, var besøget en stor opmuntring. Når jeg lod munden løbe, var det for at få bud ud til familien og til de nærmeste i gruppen - og at planen lykkedes er vel overflødigt at tilføje.

Besøget var et håndslag om landsmandskab, og et sådant trænger man til, især midt i en hårdhændet isolering.

Johs. Fosmark

Juleandagt i Aalborg

Stabskompagniet har tilrettelagt en højtidelighed i Mindelunden ved Ansgarskirken. Pastor Henning Thrane taler og FDF's seniororkester spiller.

Vestre fængsel i København, typisk celle.

Juleaften 1944

*Nu tændes lysene derhjemme,
og julens travlhed blir til fest.
I tankerne vi hører barnets stemme,
der spørger efter os som kærest gæst,
vi ved, de tænker på os, vore kære,
som vore tanker osse søger dem i dag,
og savnets byrde må de bære,
de kæmper, lider, dør for samme sag.*

*Nu slukkes julelysene derhjemme,
mens året langsomt ebber ud,
igennem brevene vi hører moders stemme,
der trøster os, der maner os »hold ud«.
Trods hede somre hårde vintré,
trods kampe, strømme af uskyldigt blod,
en håbets flamme tændes i vort indre,
vi vandre fremad med fornyet mod.*

*Nu svinder dagene vi aldrig glemmer,
mens lyset får fornyet magt,
fra hele verden kan vi høre stemmer,
der stønner, råber, skriger efter fredens pagt,
og mere klart nu brænder håbets flamme
som en stafet, vi bær den gennem strid,
og millioner kæmper for det samme,
vi vandre fremad mod den nye tid.*

Astrid Blumensaadt
Ravensbrück 1944

Er årene 1940-45 et afsluttet kapitel?

Af Johannes Fosmark

- Du oplevede så meget, da oktoberbegivenhederne skyldede ind over vort land i 1943, og du holdt dig ikke tilbage, men var særdeles aktiv for at redde landsmænd, der var i nød.

Sådan sagde jeg i telefonen.

- Det er et afsluttet kapitel i min tilværelse, så der vil jeg ikke være med, svarede den oversygeplejerske, der gjorde tjeneste i oktoberdagene 1943, da dagene var hektiske i redningsarbejdet, og mange på det største sygehus i København i særlig grad gik i arbejdstøjet, og hun i spidsen.

Samtalen fandt sted for nogen tid siden. Den gjorde et stærkt indtryk på mig, da dens konklusion rummer nogle perspektiver for foreningernes og bladets arbejde og arbejdsmuligheder.

Replikken fra oversygeplejersken er nemlig ikke enestående, for man møder den af og til, når tidligere aktive siger: Nu er det, der skete dengang, historie, og vi vil hverken komme til møder eller stævner og andre aktiviteter, der har begivenheder fra 1940-45 som emne.

Lad mig først sige, at der naturligvis er frihed til at vælge en sådan holdning, men der er også frihed til at analysere den og dens konsekvenser samt eventuelt indtage en anden holdning.

Når tallet på abonnenter på vort blad lige fra bladfusionen i 1977 ligger særdeles stabilt, er det jo et bevis på, at ret mange har en anden holdning end den, den nævnte oversygeplejerske indtager. Antallet af medlemmer i vore 11 foreninger er ret betydeligt, og tilslutningen til møder, sammenkomster, stævner og rejser er stor - forbløffende stor, synes jeg.

I har en opgave

Ved De erhvervshæmmedes årsmøde i Kolding i dagene 28.-29. august gav borgmesteren fra Fredericia en letforståelig forklaring på, hvordan ex-

fanger bør forholde sig til begivenhederne 40-45. Henvendt til ex-fangerne sagde han: - I har en stor opgave ved at tage rundt på skolerne og fortælle sandheden om, hvad der skete i årene 40-45, for formålet må være, at vi gør alt, hvad der er muligt for at kommende slægter ikke oplever en gentagelse!

Så kan man jo spørge om, hvorfor det er så vigtigt, at dette oplysningsarbejde udføres, og svaret må blive, at der er så mange beviser på, at de fleste mennesker er glemsomme, ja man kan fristes til at skrive: Rædsomt glemsomme.

For mig ligger det sådan, at jeg er nedkørt, når jeg har haft f.eks. to timer med en klasse eller to sammenlagte klasser.

Jeg havde været på en skole og fortalt henved 100 elever fra de ældste klasser om, hvordan jeg selv havde oplevet 40-45. Året efter ringede klasselæreren for nye hold afgangselever og spurgte, om jeg havde lyst til at komme igen og fortælle nye klasser om 40-45.

Jeg svarede, at jeg ikke rigtig vidste, om jeg havde lyst. Jeg vil hellere sige det sådan, at jeg føler en vis forpligtelse til at komme, fordi jeg jo ved, at øjenvidenes antal er for nedadgående.

Nye toner fra Vesttyskland

I Vesttyskland havde man det i mange år som den nævnte oversygeplejerske: Hitlerårene skulle være et afsluttet kapitel. Man skulle både glemme og ikke snakke om, hvad der skete i Tyskland i de 12 år, nazisterne

Du ved ikke, om du eller din kone dør først.

Hvis hun dør først, ved du måske, hvad du skal gøre. Men ved hun, hvad hun skal gøre med sine økonomiske forhold, hvis du dør først?

Frihedsfondens postadresse er: Frederiksberg Bredegade 13, 2000 Frederiksberg. Telefon 31-87 44 41. Kontoret er lukket mandag og fredag.

havde magten og brugte den enevældigt.

Derfor skulle KZ-lejrene sløjfes i håb om, at så var de glemt. Det var et afsluttet kapitel, men så kom i mange hjem børnene og de unge og spurgte: Hvad lavede far, onkel o.s.v. 1933-45? Hvad foretog bystyret sig, landets regering?

En ny tysk bølge

Man kan tale om en ny bølge, der særpræges af, at flere offentlige tyske personligheder har vedkendt sig kendskab til, hvad der skete i Tyskland navn i årene 1933-45. De har ønsket forskning i emnet, så intet skal ligge skjult. Det sker i den hensigt at sikre de unge, at skændelsgerningerne fra 33-45 ikke gentager sig.

Her i dette forskerarbejde har øjenvidner en pligt til at tale, sandt, ægte - og ikke tie, for gør de det, gør de, hvad nazisterne ønsker.

De stillede ikke op til valgene den 21. november

De mennesker i Danmark, som kalder sig nazister, havde længe før valgene til byråd og amtsråd den 21. november fortalt, at de stillede op, ialtfald i Ålborg og København.

Det gjorde de imidlertid ikke. De har dog ikke fortalt noget om årsagen, men den er naturligvis at finde i det forhold, at det har været dem umuligt at finde frem til mennesker, der var villige til at vedstå i dag, at de er nazister.

Men vi vil nok opleve, at de på anden måde søger at gøre sig gældende. De har foreløbig specialiseret sig i at sende anonyme truselbreve i et vist antal.

Det er karakteristisk, at brevene er uden underskrift, ligesom der heller ikke er afsenderadresse.

Abonnement 1990

Som omtalt i blad nr. 6 er tiden nu inde til at forny abonnementet på vores blad, og prisen for et helt års abonnement er stadigvæk kun

60 kr.

Når disse linier læses, er formentlig samtlige opkrævninger sendt ud.

Mange har allerede betalt, og tak for det, men adskillige har sikkert lagt girokortet til side i forvisning om, at betalingsfristen jo er den 25. januar 1990. Det er også helt i orden, men husk venligst, at indbetalinger modtaget efter denne dato ikke kan nå at blive registreret.

Det medfører automatisk en afmelding hos avispostkontoret og dermed et stop i leveringen, og det ville da være ærgerligt at udsætte sig for det.

Venlig hilsen
POUL NIELSEN

Runde dage

ved
Poul Nielsen

(15/12-31/12 se blad 6)

Chr. J. Jacobsen, Bratskovvej 19,2., 2720 Vanløse (Buchenwald) 80 år 1. januar.

Ejner K. Risum Johansen, Indre Ringvej 7, 7000 Fredericia, 70 år 1. januar.

Jens Aller, Skelhøjvej 11, 2800 Lyngby, 60 år 1. januar.

Richard Lykke Jørgensen, Østergade 4 D, 4230 Skælskør (Buchenwald) 70 år 3. januar.

Olaf Sørensen, Smallegade 37,2.th., 2000 Frederiksberg, 70 år 3. januar.

Vagn Schjøning, Carl Baggers Alle 77, 5250 Odense SV (Sachsenhausen 73.089) 65 år 4. januar.

Bruno Bøtke, Skovvangsvej 176, 8200 Århus N. 70 år 4. januar.

Gunnar Rønnow Larsen, Stilleledal 18, 2720 Vanløse. 75 år 5. januar.

Ninny Petersen, Mosegårdsvej 17C, 9990 Skagen, 65 år 6. januar.

Carl Emil Sørensen, Klostervænget 1, 8800 Viborg, 70 år 6. januar.

Hans Peder Poulsen, Bruuns Alle 1, 6800 Varde (Buchenwald) 75 år 8. januar.

Wally I.T. Morbech, Ribegade 4, 2100 København Ø. 70 år 8. januar.

Tage Johansen, Højholtvej 4, 9510 Haverslev. 70 år 9. januar.

Anna S. Petersen, Egelyvej 7B, 4720 Præstø. 80 år 9. januar.

Arnold B. Thomsen, Uttrupvej 16, 9400 Nørresundby. 70 år 10. januar.

Kai Storgaard, Køgevej 45, 4653 Karise. 65 år 10. januar.

Ejnar Chr. Udsen, Chr. Wintersvej 33, 8500 Grenå. 75 år 11. januar.

Henning Buhelt, Breumvej 22, 2730 Herlev. 80 år 12. januar.

Poul Mølbach, Sdr. Kongevej 11, 9400 Nørresundby. 70 år 12. januar.

Svend Laugesen, Baggade 33, 4220 Korsør. 70 år 13. januar.

Poul Agger Madsen, Nyvangen 7, 8400 Ebeltoft. 70 år 14. januar.

Lars Lilholm, Risvangen 14, 4100 Ringsted (Buchenwald). 70 år 15. januar.

Knud Rosa, Morsøgade 22, 9000 Aalborg, 70 år 16. januar.

Edith Frederiksen, Peder Skramsgade 31, 9000 Aalborg. 75 år 16. januar.

Gert A.R. Rosa, Randager 64, 2620 Albertslund. 70 år 16. januar.

Frode Irmang, På Bjerget 34, 2400 København NV. (Buchenwald) 75 år 17. januar.

Holger Nielsen, Tyttebærvej 11, 4600 Køge. (Buchenwald) 70 år 17. januar.

Mariane Clausen, Borgergade 13, 9000 Aalborg. 70 år 17. januar.

Ove Roskjær, Ved Stadsgraven 1, 2300 København S. 65 år 17. januar.

Aase Schnell, Møntmestervej 14 D, 2400 København NV. 60 år 19. januar.

Kjeld Staustруп, Hestehavevej 5, 4720 Præstø. (Dachau) 70 år 20. januar.

Mary Jørgensen, Skagavej 131, 9990 Skagen. 70 år 21. januar.

Ejvin Vinther (Bob), Samsøgade 42, 9000 Aalborg. 70 år 21. januar.

Irma Petersen, Reginahøjvej 25, 8200 Århus N. 75 år 21. januar.

Christian Lorentzen, Åstrupvej 115, 6100 Haderslev. 75 år 22. januar.

Ellen Rasmussen, Kong Eriksvej 16, 9990 Skagen. 70 år 22. januar.

Jens Richard Bundgaard, Ådalen 23, Mogenstrup, 4700 Næstved. 70 år 25. januar.

Katrine Kolding, Olufsvej 11, 7000 Fredericia. 85 år 27. januar.

O. Carlé, Fuglsang Alle 140, 2700 Brønshøj. 65 år 30. januar.

Henning Søren Nielsen, Sofienhøjvej 11, 2300 København S. (Buchenwald) 75 år 31. januar.

Nicolaj Frandsen, Bjørnøgade 3, 9000 Aalborg. 80 år 31. januar.

Rafael Mirans, Mosegårdsvej 43 A, 2820 Gentofte. 60 år 2. februar.

Preben Hansen, St. Karlsmindevej 103, 3390 Hundested. (Neuengamme) 65 år 2. februar.

Verner Laurids Christensen, Folehavevej 22, 9000 Aalborg. (Buchenwald) 70 år 2. februar.

Jørgen Remvig, Trongårds-parken 113, 2800 Lyngby (Dachau). 65 år 3. februar.

Marie Jensen, Kløvervej 16, 9900 Frederikshavn. 65 år 5. februar.

Ellen Svensson, Spøttrupvej 14, 2720 Vanløse. 70 år 5. februar.

Kirsten Musse Hartig, Nikolajgade 9, 8800 Viborg. 75 år 6. februar.

Margrethe Hansen, Bornholmsgade 80, 9000 Aalborg. 70 år 8. februar.

Inger Christensen, Frederiksgade 39, 9700 Brønderslev. 65 år 9. februar.

William Filler, Fredskovhellet 33,2., 3400 Hillerød. 75 år 10. februar.

Agnes Rousing, Riddergade 5, 7000 Fredericia. 70 år 11. februar.

Else Marie Richter, Klarup Kirkevej 18, 9270 Klarup. 70 år 11. februar.

Kirstine Carlsen, Høgevej 9, 7000 Fredericia. 70 år 12. februar.

Niels F.A. Rasmussen, Fredensvej 16, 4220 Korsør (Buchenwald). 70 år 14. februar.

Terkil Nyborg, Mosevej 29, 4160 Gelsted. 75 år 15. februar.

Svend Larsen, Marselis Boulevard 32, 8000 Århus C. 65 år 15. februar.

Willy Evald Holst, Johan Kellersvej 57,2., 2450 København SV. (Buchenwald) 70 år 16. februar.

Willy Bjørn Nielsen, Byengen 12 B, 2980 Kokkedal. 80 år 16. februar.

Ernst Aug. Nielsen, Firskovvej 42, 2800 Lyngby. (Dachau) 65 år 17. februar.

Lise Gravengaard, Randalsvej 4, 7000 Fredericia. 65 år 17. februar.

Kaj Emanuel Christoffersen, Studentervænget 17, 8700 Horsens. 75 år 17. februar.

Ove Misfeldt Sørensen, Skolevænget 13, Degnæs, 8700 Horsens. (Hannover-Stöcken 54.589) 65 år 18. februar.

J. T. Selch, Skovbrynet 6, 4800 Nykøbing F. (Buchenwald) 80 år 18. februar.

Mary Olsen, Birkedommervej 89,2.tv., 2400 København NV. 65 år 18. februar.

Preben Boye, Søholtalle 4, 8600 Silkeborg. (Alt Garge 60.786) 75 år 18. februar.

Ida Øemig, Krusågade 19,1.tv., 1719 København V. 75 år 19. februar.

Ritha Henriksen, Skippersmindevej 17, 9310 Vodskov. 65 år 20. februar.

Aage Hegner, Strandvejen 19, Fejø. 80 år 21. februar.

Mogens Ehlert, Jernbanegade 16, 5500 Middelfart. 70 år 22. februar.

Elna Nielsen, Bykrogen 35, 9200 Aalborg SV. 60 år 22. februar.

Anker Kjær, Enghavevej 120,3.tv., 2450 København SV. 75 år 22. februar.

Aage Ejler Michaelsen, Bellmannsvej 11,3.tv., 2100 København Ø. (Buchenwald) 75 år 23. februar.

Hans Sørensen, Bramstrupvej 20, 5230 Odense M. (Neu-Engamme) 70 år 23. februar.

Jørgen Tvermose, Bakkehaven 34, 2970 Hørsholm. 75 år 23. februar.

Robert Jensen, Hamletsgade 8, 7., 2200 København N. 65 år 24. februar.

K. M. Katznelson, Spurvegården 30, 2., 2650 Hvidovre. 75 år 25. februar.

Peter Juel Hansen, Svendsgade 7, 9000 Aalborg. 70 år 25. februar.

Gurli Tove Møller, Nyhavn 13, 1051 København K. 75 år 25. februar.

Mogens Verner Jensen, Magleparken 52, 1.th., 2750 Ballerup. (Buchenwald) 70 år 26. februar.

Svend Åge Hansen, Indre Ringvej 3, 7000 Fredericia. 65 år 28. februar.

arbejdere, i nøje kontakt med denne og officerer i »den lille generalstab«. I februar 1944 var han på hemmelig mission i Sverige for at opnå en svensk bankkredit på 2 mill. sv. kroner til køb af svenske våben. Han opnåede tilsagnet på betingelse af, at fhv. statsminister Buhl skriftligt ville garantere tilbagebetaling af den danske stat. Da Buhl vægrede sig herved, bortfaldt tilsagnet, og pengene skaffedes i stedet til veje af skibsrøder A.P. Møller, skriver dr.phil. Jørgen Hæstrup i bogen »Besættelsen 1940-45«.

I juli 1944 blev Lippmann kaldt til London, hvor han uddannedes som faldskærmsmand for at kunne afløse Flemming B. Muus som SOE-leder i Danmark.

I december 1944 forlod Muus Danmark, og i januar besluttedes det, at han ikke skulle vende tilbage. Lippmann udnævntes og kom via Sverige til Danmark i februar 1945.

Lippmann overtog ledelsen på et tidspunkt, hvor både SOE's og modstandsbevægelsens organisationer var vidt udbyggede, og hvor en positiv holdning til modstandsbevægelsen var slået helt igennem. Han skulle ikke forcere denne udvikling, men udbygge et bestående apparat og skabe orden og smidighed i det såre komplicerede arbejde.

Særlige arbejder blev at udjævne en række friktioner, der dels i Jylland, dels i København var opstået især mellem civile modstandsledere og enkelte officerer, at gennemføre en mere effektiv administration af SOE's arbejde og harmonisere og koordinere dette med det samlede modstandsarbejde.

Lippmann fik direkte sæde i K-udvalget og deltog som observatør i Frihedsrådets møder. Hermed markeredes klart SOE's forhold til modstandsbevægelsen som en støtteorganisation, fuldt integreret i det praktiske arbejde.

Under Lippmanns ledelse kom der stigende fasthed i SOE-organisationen, hvad der ikke mindst fik betydning på grund af de store våbenleverancer, perioden februar-

maj 1945 bragte, men også var af vigtighed med hensyn til rationel planlægning af den strategiske sabotage og beskyttelsen af skibe og havneanlæg samt i planlægning af samarbejdet mellem den danske modstandsbevægelse og de allierede i tilfælde af invasionskampe i Danmark.

På disse og andre områder blev Lippmanns ledelse præget af overblik og fasthed samt af tilslutning til den civile modstandsbevægelses synspunkter.

Informationshæfte om nazisme

Undervisningsminister Bertel Haarder mener, det vil være en god ide, at Folkebevægelsen mod Nazisme udarbejder et informationshæfte om den spirende nazisme og de racistiske bevægelser, der har fået vind i sejlene i Vest-europa.

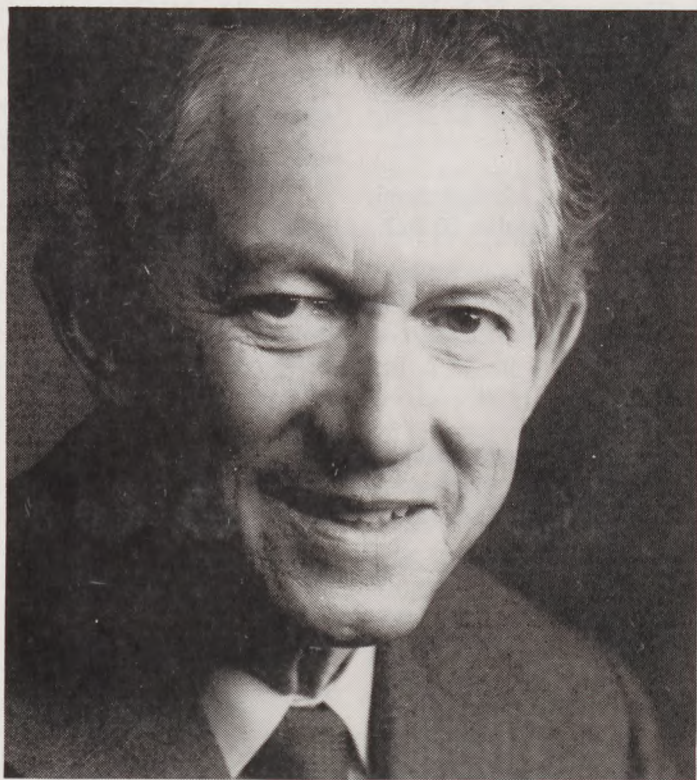
Hæftet vil efter Haarders mening kunne bruges som supplement til folkeskolens undervisning i samfundsfag, oplyser Finn Rudaizky fra Folkebevægelsen mod Nazisme, der har haft møde med Bertel Haarder.

Bevægelsen mener, at skoleungdommen bør have en forstærket oplysning om nazisme og racisme og så gerne, at Undervisningsministeriet stiller sig i spidsen for denne opgave. Men det afviste Bertel Haarder, der i stedet lovede at være behjælpelig med hensyn til at forsøge at finde penge til udgivelsen af oplysningshæftet, siger Finn Rudaizky.

Gæst nr. 10.000 i år

Dansk Røde Kors kunne i Frøslevlejren den 14/11 fejre kursist nummer 10.000 i år, nemlig Manfred Christensen fra Sønderjyllands Højspændingsværk.

Frihedsfondens nye formand

Frihedsfondens nye formand: Direktør Ole Lippmann

Da landsretssagfører, major Svend Truelsen, på grund af sygdom trådte tilbage som formand for Frihedsfondens, valgtes i hans sted direktør, major i SOE Ole Lippmann.

Lippmann er født i 1916. Han havde handelsuddannel-

se med omfattende studieophold i 1930'erne i Storbritannien, USA, Sovjetunionen og Japan.

Under reorganisationen af efterretningstjenesten efter 29. august 1943 blev han en af Truelsens højt betroede med-

5. maj-træf i Rebild for gamle modstandsfolk

Kronprins Frederik afslører mindesten for allierede flyvere

De 69 allierede flyvere, som under anden verdenskrig omkom, da de skulle forsyne den danske modstandsbevægelse med våben og sprængstoffer, får nu et mindesmærke. Det bliver en 5 tons tung bautasten med de 69 navne, og den afsløres af Kronprins Frederik ved en højtidelighed i Rebild Nationalpark lørdag den 5. maj 1990 kl. 14.00.

Alle gamle modstandsfolk og især alle, der under besættelsen beskæftigede sig med modtagelse og transport af de nedkastede våben, opfordres til at deltage i højtideligheden.

Under krigen gennemførte de allierede 470 operationer til den danske modstandsbevægelse. Royal Air Force forestod de to trediedele, og US Air Force den ene trediedel af flyvningerne. 17 RAF-maskiner af typen Halifax og Stirling og 1 amerikansk Liberator forulykkede under operationerne.

Der blev sidste år nedsat en komité med den opgave at sætte et minde for de 69 omkomne flyvere. Den kom til at bestå af Flemming Juncker, A. Toldstrup, Svend Truelssen, Ole Lippmann, Jørgen Hæstrup og chefen for Dronningens Adjudantskab oberst H.W. Gram.

Under gravearbejde for naturgas fandt arbejderne for et

par år siden på en mark hos gårdejerparret Else og Ewald Wetter Larsen i Bjerre ved Horsens en 5 tons stor sten. Museumsfolk kunne fastslå, at det drejede sig om en bautasten, og gårdejerparret besluttede at skænke stenen til mindesmærket for de allierede våbenflyvere. Billedhugger L. Gudnason i Give er i færd med at forme stenen til det fundament, som entreprenør Asger Enggaard, Aalborg, har tilbudt at anlægge på det sted, som Rebild National Park Society har stillet til disposition efter forhandling med fredningsmyndighederne, og som ligger mellem Cimbrerstenen og Top-Karens Hus.

Sammenkomst efter afsløringen

Efter højtideligheden arrangeres en sammenkomst på Hotel Rebild Bakker, hvor gamle modstandsfolk får lejlighed til at mødes med Kronprinsen og mindesmærkekomiteen.

Formentlig bliver det nødvendigt at opkræve et mindre beløb for hotellets traktement, og for at få adgangstegn udfyldes hosstående kupon, som snarest belejligt og inden 1. februar sendes til:

**Rebild-Selskabet,
9520 Skørping.**

Det danske politi skulle myrdes

En af passagererne analyserer en beretning om Cometa

Ugebladet »Hjemmet« bragte den 18. september 1989 en artikel med ovenstående overskrift. Artiklen omtalte på ny den gamle historie om, at politifolkene skulle have været druknet på Østersøen efter den tyske aktion mod politiet den 19. september 1944.

Beretningen stammer fra den forlængst afdøde overpolitibetjent Martin Ole Christensen, der i en artikel i et nummer af omegnsbladet »Det grønne Område« i 1964 beskrev forholdet, således som han mente, det var foregået. Denne artikel blev i sin fulde længde genoptrykt i Frihedskampens Veteraners blad, FV-bladet, for september 1984. Christensens artikel indeholder en lang række enkeltheder, der kort kan gengives i følgende tre punkter:

1) Kaptajnen på M/S Cometa modtog kort før afsejlingen fra København en ordre, forsejlet i en stor gul kuvert, hvorpå stod skrevet »Må først åbnes i Østersøen syd for Falster«. Først flere timer senere, da kaptajnen havde åbnet kuverten, så han, at ordren lød: »Sænk skibet med fangerne i Østersøen, og forlad det med Deres mandskab!« I løbet af natten rasede der så i følge Christensen en telegramkrig mellem kaptajnen og general Pancke, idet kaptajnen udtalte, at han ikke forstod ordren. Ordren blev så gentaget, men - som det vil vides - ikke adlydt.

2) Det fortælles videre, at under sejladsen ledte en gruppe tyske marinesoldater efter et eller andet på skibet. På Christensens forespørgsel oplyste en af soldaterne, at det, de ledte efter, var tidsindstillede bomber, idet »na-

zisterne vil have jer likvideret«.

3) Efter skibets ankomst til Lybæk blev kaptajnen stillet for en standret og skudt for lydighedsnægtelse.

Beretningen er dramatisk

Såvidt Christensens beretning. Den er dramatisk, men har den bund i virkeligheden? Det er spørgsmålet. Vi kender ingen andre beretninger om sagen end Christensens.

Det er derfor al ære værd, at en lærer fra Hammel - således som det fremgår af artiklen i Hjemmet, skrevet af en af bladets journalister - har taget sig for at undersøge, om beretningen holder stik.

Læreren har gjort et stort efterforskningsarbejde, og det er virkelig lykkedes ham at bringe nye oplysninger frem om sagen. Han har således konstateret, at den kaptajn, der førte M/S Cometa på turen over Østersøen, var en orlogskaptajn Friederich Spormann. Og det er også lykkedes ham at opspore en søn af orlogskaptajnen i Tyskland. Sønnen hedder Karl Spormann, og han kunne på Ohlsdorfer kirkegård i Hamborg fremvise faderens gravsted, hvor en gravsten fortalte, at faderen var født 15. juni 1882 og død 15. august 1949. Karl Spormann kunne yderligere oplyse, at han havde set faderen i 1944, kort før denne overtog kommandoen på M/S Cometa. Faderen havde da været meget veloplagt og sikker på Tysklands sejr.

Men da familien så kaptajnen igen i maj 1945, var han nedbrudt og modløs. Han var i uniform, men striberne manglede, og han fortalte aldrig, hvad der var sket. Han havde dog sagt, at han havde sejlet med M/S Cometa lige til det sidste, men såvel skibets dagbog som mønstringsrulle viser, at han ikke har været med efter efteråret 1944. Efter krigen gik kaptajnen ikke til søs mere. Han fik i stedet et job som portner på et va-

Tilmeldelse

Undertegnede vil gerne deltage i højtideligheden i Rebild Nationalpark lørdag den 5. maj kl. 14.00:

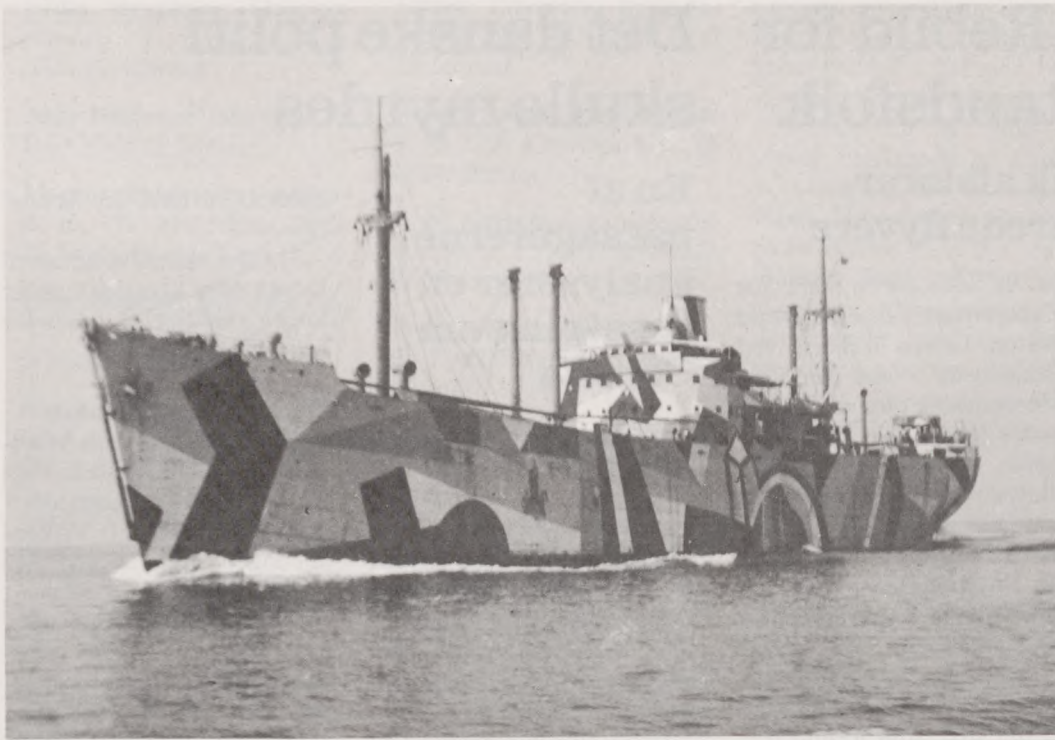
Navn _____

Adresse _____

Postnummer _____

By _____

Med/Uden ledsager _____

19.9.1944. Skibet »Cometa« førte fangne danske politifolk til Tyskland (Foto udlånt af Frihedsmuseet).

skeri i Hamborg, og tavs og nedbrudt levede han til 1949.

Overvejelser om beretningen

Lærerens undersøgelser har altså godtgjort, at orlogskaptajnen ikke som fortalt af Christensen blev skudt for lydighedsnægtelse i Lybæk i september 1944. At han i maj 1945 var modløs og tavs er ikke uforståeligt, når man tænker på, at han åbenbart hørte til de tyskere, der endnu i september 1944 troede, ja var sikre på en endelig tysk sejr.

Det er heller ikke let at lægge noget særligt i den omstændighed, at den troende nazistiske orlogskaptajn efter Tysklands totale sammenbrud kom hjem uden striber på uniformen. Han var næppe den eneste!

Med hensyn til det øvrige indhold i overbetjent Martin Ole Christensens beretning kan jeg oplyse, at jeg var en af de 1600 om bord på M/S Cometa.

Jeg så ingen marinesoldater, der ledte efter bomber, og jeg var blandt dem, der var helt nede i det nederste lastrum. Her burde man vel have ledt efter bomber, hvis det var det, der var opgaven. Det forekommer også ude af proportioner at lægge vægt på, hvad en tilfældig tysk marinesoldat kan have svaret på en

af fangernes spørgsmål om, hvad det var, de gik og ledte efter.

Mystikken om den gule kuvert

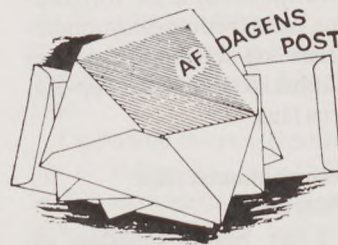
Og endelig må man spørge sig selv, hvorfra Christensen har oplysningerne om den lukkede gule konvolut, og - ikke mindst - hvorfra vidste han, hvad konvoluttens indhold var? Og hvorfra havde han oplysningerne om »telegramkrigen«? Oplysninger herom fra anden siden savnes fuldstændig.

Vi, der var stuvet ned i M/S Cometas lastrum hele den lange færd over det mindefyldte farvand, har vel aldrig rigtig troet på Martin Ole Christensens beretning.

Bevares, det er da en »god historie«. Og der skal såmænd nok også nu og da i fremtiden blive kogt suppe på den igen, når en journalist er i bekneb for en god historie, der »går i folk«.

Men historiens sandhedsværdi kan - i hvert fald efter min opfattelse - ligge på et overordentligt lille sted.

Hans Andersen, ufrivillig passager på M/S Cometa på krydstogt mellem Østersøens minefelter 19.-21. sept. 1944

Anders Lassens Minde En gade bør bære hans navn

Vi har mulighed for at sætte et varigt minde til kommende generationer ved at betænke og navngive en vej eller plads efter major Anders Lassen.

Anders Lassen, der faldt den 9. april 1945 som major i de britiske kommandostyrker, var en fremragende repræsentant for de danskere, der satte deres liv ind i kam-

pen mod nazismen, og han har mere end nogen anden gjort den danske indsats i frihedskampen kendt ude i verden. Efter sin død fik han tildelt Victoriakorset, verdens berømteste udmærkelse for tapperhed.

Både i forhold til de danskere, der har gennemlevet årene 1940-45, og til nye og kommende generationer er det vigtigt at fastholde erindringer om anden verdenskrig og den indsats, der blev ydet for Danmarks frihed.

Den 9. april 1990 vil være 50 års dagen for Danmarks besættelse og 45 års dagen for Anders Lassens død. Dagen vil passende kunne markeres ved navngivning af en vej eller plads efter Anders Lassen som et varigt minde til kommende generationer.

De fleste i Danmark i dag har ikke selv oplevet 2. verdenskrig.

Nye generationer er vokset op, og derfor er det vigtigt og rigtigt at fremhæve en af de unge danskere, som i allieret tjeneste gav Danmark en tribut, landet ellers ikke ville have fået.

Med venlig hilsen
Wolf Knoll
Vigerslevstræde 6
2500 Valby
Tlf. 31-30.08.76

Sagt med få ord

Hvad er nazismens grundlag?

Hovedsagelig tre ting 1: Mindreværdskomplekser.

2: Misundelse.

3: Magtbegær.

(Poul F. Rasmussen, Kerlinge, i kronik i Flensborg Avis).

Eigil H. Larsens Eftf.

v/ P. Juul (k-z. 67.975)

St. Strandstræde 11
(v/ Kongens Nytorv)

Flagfabrik

1255 København K
Telf. 01 11 07 87

AMALIENBORG-KLUBBENS NYTÅRSHILSEN 1939-1989

Den 1. september 1989 passerede vi 50-års dagen for udbruddet af anden verdenskrig - kulminationen af de tyske magthaveres vanvittige aggression mod en række europæiske lande, begyndende i Polen og sluttende med det forgæves stormløb mod Rusland og de allieredes endelige sejr næsten seks år efter mod en betaling af over 50 millioner døde.

Også Danmark fik Hitlers magtsyge at mærke med den tyske besættelse den 9. april 1940 og med alt, hvad deraf fulgte gennem de derpå følgende »fem forbandede år«.

Ganske naturligt blev den danske konge Christian X og hans højt respekterede dronning Alexandrine samlingspunktet i besættelsens mærke år, og billedet af kongens daglige ridetur gennem den besatte hovedstad gik verden rundt.

Så sent som i de varme sensommerdage i 1944, hvor det danske politi havde overtaget vagten i oktober 1943 ved de kongelige slotte, sås kongeparret på deres vanlige køretur fra deres elskede sommerresidens Sorgenfri Slot.

KZ-ofre mindet

KZ-lejren Ladelund krævede 300 dødsopofre i de to sidste måneder af 1944. De blev mindet ved en højtidelighed i går, hvor dagens hovedtaler var indenrigsminister Hans-Peter Bull (SPD).

- Principperne i de internationale menneskerettigheder er vores værn mod en gentagelse af et volds-samfund som Tyskland under nazismen, sagde han og gjorde i samme åndedrag opmærksom på, at Forbundsrepublikken har tilsluttet sig disse rettigheder.

Men det er ikke bare stater, der skal tiltræde traktater. Det er op til hver enkelt af os at sørge for, at mennesker ikke bliver generet på grund af deres religion eller nationalitet.

Hans-Peter Bull var iøvrigt tilfreds med, at Ladelund ikke forsøger at tie fortiden ihjel, men derimod erkender den og forsøger at lære af den.

Også den hollandske konsul E.J. Fürsen understregede, at historie var vigtig.

- Jeg er glad for at have min søn med her i dag, så han kan høre, hvad der skete her og i den hollandske by, Putten, for 45 år siden, sagde konsulen.

Mange hollandske gæster deltog igen i år i højtideligheden, fordi omkring 70 af dødsopofrene stammede fra Putten.

Ladelund havde i får også besøg af nogle dansker modstandsfolk, selvom der ikke har siddet nogen fra Danmark i byens kz-lejr.

- Vi er glade for at være med i dag, for der er faktisk ikke ret mange danskere, der ved, at der har været kz-lejr her, selv om det er så tæt på grænsen, sagde Villy Mørk Jensen, der selv har siddet i Neuengamme kz-lejr.

(Flensborg Avis 20.2.89)

Sovjet åbner arkiverne: Røde Kors får adgang til 76.000 KZ-navne

Sovjetunionen er begyndt at stille »dødslistene« med navne på ofre fra den nazistiske koncentrationslejr Auschwitz til rådighed for efterforskere og slægtninge til de dræbte.

Nazisternes læger registrerede omhyggeligt over 76.000 navne fra dødslejren i 46 bøger, som kom i Sovjetunionens besiddelse, da Den Røde Hær i begyndelsen af 1945 indtog Polen.

Ønske i 25 år

- Vi har forsøgt at få adgang til disse dokumenter i mere end 25 år, siden vi i 1964 blev klar over, at de var i de sovjetiske myndigheders varetægt, siger Marion Schein-

berger fra Den Internationale Røde Kors Komite (ICRC).

- Over 40 år efter krigen er mange familier ikke helt klar over deres slægtninges skæbne. Det er psykologisk betydningsfuldt at få vished, og for alle dem, som ikke har et gravsted eller andet at mindes ved, er dokumenterne meget vigtige, sagde Scheinberger videre.

Over 30.000 mennesker har årligt henvendt sig til det internationale opsporingscenter ITS, der administreres af Røde Kors i Geneve, og centret venter i år over 100.000 henvendelser fra familier til nazisternes ofre.

De 76.000 registrerede navne udgør under to procent af de fire millioner mennesker - hvoraf størstedelen var jøder - som blev myrdet i Auschwitz.

- Jernbanevogne fyldt med ofre blev bragt til gaskamrene og henrettet en masse. Disse mennesker er næppe blevet registreret individuelt, sagde Scheinberger, hvis medarbejdere er begyndt at mikrofilmere bøgerne fra Auschwitz i Moskva.

På tvangsarbejde

Udover at have frigivet dødslisterne har de sovjetiske myndigheder også givet Røde Kors adgang til et register over 130.000 mennesker, som blev brugt til tvangsarbejde for den tyske industri. Alle arbejdere fik deres data registreret på individuelle kort.

Modstands-veteran

Den 70-årige major J.P. Jensen fik den 21. november Flemming Muus' mindelegat for sin indsats under 2. verdenskrig. Han kæmpede i britisk uniform, og blev i 1943 kastet ned over Danmark for at støtte modstandskampen. Kulturminister Ole Vig Jensen overrakte legatet.

Hoffet undersøger breve

Hoffet vil undersøge en oplysning om, at der eksisterer en privat korrespondance mellem Christian X og Gustav V om jødeudryddelsen under Anden Verdenskrig og den organiserede overførelse af danske jøder til Sverige.

Hofmarskal Søren Haslund-Christensen siger, at man ikke kender til eksistensen af en sådan brevveksling, men at man vil undersøge forholdet. Det er i givet fald dronningen, som skal sanktionere en eventuel offentliggørelse af korrespondancen, som i sagens natur er af privat karakter. Selv om den i dette tilælde også kan siges at have en mere almen historisk betydning.

Journalisten og forfatteren Paul Hammerich oplyser, at han vil rette henvendelse til hoffet med anmodning om at få verificeret oplysningen samt eventuelt få kendskab til indholdet af korrespondancen.

Det er den amerikanske historiker Steven Koblik, som har omtalt den hidtil ukendte korrespondance. Det skete på en konference om jødernes situation i de besatte lande, som blev holdt på University of Minnesota i Minneapolis.

Han nævnte også en formodning om, at der enten i Stockholm eller i Berlin eksisterer andre dokumenter om samme indhold, nemlig den forestående jødeudryddelse. Det skulle være en af daværende diplomater ved den svenske ambassade i Berlin, som på et tidligt tidspunkt var orienteret om den forestående holocaust.

Steven Koblik oplyste, at det skulle være en SS-officer ved navn Kurt Gerstein, som i detaljeret form gav underretning til en svensk diplomat ved navn Göran von Otter under et tilfældigt sammenbræf på en togrejse i august 1942.

Det har hidtil været den tyske attache ved ambassaden i København, Georg F. Duck-

witz, som har fået æren af at have underrettet danske repræsentanter om de tyske udryddelsesplaner med det resultat, at langt størstedelen af de danske jøder i tide blev transporteret til Sverige og dermed undgik de tyske koncentrationslejre.

FRA REDAKTIONEN

Gestapos foto af fange nummer 1174, Frøslev.

Om forsiden af november- bladet

Vi kan oplyse, at forsiden af novemberbladet var tegnet af civilingeniør Poul Leo Thonning, Tranegårdsvej 36 i Hellerup. Hans datter har skænket originalen til Frøslevlejrens Museum.

Frihedsmuseet

Daglige åbningstider:
Tirsdag-lørdag 11-15
Søndag 11-16
Mandag lukket

Museet er lukket den 24/12, 25/12 og 31/12.

Museet er åbent 26/12 og 1/1 kl. 11-16.

REPLIKKEN

- Ikke så få optimister er blevet pessimister, fordi de har kautioneret for en anden optimist.

BREVE TIL BLADET

Sproget i KZ-lejrene

Ideen med en ordliste over udtryk fra KZ-lejrene er god.

Det gjorde ikke noget, at man lå 2 eller måske 3 i en uhumsk barakseng, men vé den, der ikke kunne rede den på »anstændig« måde.

»Bettenbauen«: Aber das sage ich dir: Die Betten. Los, los - Drecksauen, Mützen ab, Licht aus under råben og skriegen under flyveralarm. »Torsperre« for dem, der ikke måtte komme uden for lejporten. To forskellige former for hårdesign: Autobahn eller Hanekam.

Og til sidst: Tak for din indsats i en god sags tjeneste: Pigtråd-Gestapofangen.

Med venlig hilsen

Helge Pedersen
tidl. Neuengamme

Mange Russiske ord

Kære redaktør!

I Hannover-Stöcken-lejren var der mange russiske fanger, og derfor indgik der mange russiske kommandoord i lejrsproget.

Jeg ved ikke, hvordan ordene skal staves, så jeg har skrevet dem, som de udtales:

Raboddi - arbejde
Davai - fremad
Stoi - stands
Schewiger hund - lusede hund

Mist-vogel - mist = møg (brugt i mange sammenhænge)

De tyske skældsord er sikkert kendt fra andre KZ-lejre.

De bedste hilsener fra
Kai Wive, Brædstrup

Vedrørende sproget i KZ-lejrene

1. 'Ambulanz' stod der på døren til operationsstuen i Neuengammes Revier III. - Den var således ikke transportabel, men stationær.

3. Bibelforscher-Häftlinge (Jehovas Vidner) var fåtallige. De var forsynede med violet trekant.

Asoziale bar sort trekant.

Berufsverbrecher grøn trekant.

Homosexuelle, de såkaldte hundertfünfundsiebziger, refererende til straffelovens paragraf 175, bar dette tal ved siden af fangenummeret.

5. Com' si - com' sa (comme ci - comme ça) fr. = organisere.

6. Sdrasvuitje eller dobrym - rus. = goddag.

Da svidanija - rus. = farvel.

13. Mischka - rus. = madskål.

Gamelle - fr. = madskål.

Schüssel - ty. = madskål.

Krematorium internat. stærkt nedsættende om svækket muselmand.

Kippe - ty. = cigaretskod - eller resterne deraf.

Spasibo - rus. = tak.

Tavarishtsh - rus. = kammerat.

Nje panimaju - rus. = jeg forstår ikke.

Kameradendieb - ty. = en, der stjæler fra medfanger.

Stuba - ty. = forkortelse for Sturmabführer (Lejrkommandant).

Zulage - ty. = ekstra brødration ved særlig strengt arbejde.

An den Loren - ty. = ude ved tipvognene.

Autobahn - ty. - ca. 5 cm bred maskinklippet stribe fra pande til nakke (når håret havde nået karsehøjde).

Gunnar Jespersen
Herning

Vil du gøre nazisterne en tjeneste, så glem alt, hvad der skete rundt omkring i Europa 1933-1945.

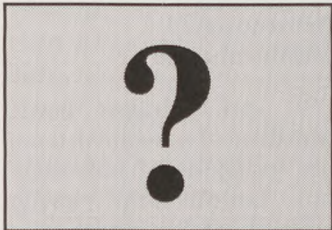
Men hvis de fleste husker - og fortæller, har nazisterne ikke en chance hverken i dag eller i morgen

F-k.

Om dansk og tysk mentalitet

Kære redaktør!

Din ledende artikel i oktober nummer af vort blad kalder nogle tanker frem.

Hvor stammer »Alte Kameraden« fra?

Da Folke Bernadotte sammen med sit følge vandrede ind i Neuengammelejren, spillede lejrens orkester: »Alte Kameraden«. De gentog den gang på gang.

Jeg spørger nu: Er melodien hentet fra en nazisang - eller hvorfra stammer den?

Søren Johansen

Svar: »Alte Kameraden« er en march, komponeret ca. 1800 af Carl Teike. Han var medlem af 123' Rifle Regiment, der var stationeret i Ulm i Baden-Württemberg i Vesttyskland. Han spillede således i byens operaorkester. På den tid komponerede han »Alte Kameraden«, og den bragte ham international berømmelse.

Han har desuden komponeret henved 100 marcher samt en antal danse.

F-k.

Stenen ved opgangen til Staldgården i Kolding bærer følgende indskrift:

Om ædle danske taler stenen her

husk deres dåd
og vis dig ofret værd.
1940-45

Det er nok rigtigt, at den mest iøjnefaldende forskel dansk og tysk er sproget. Det tyske sprog er blevet betegnet som det sprog, hvor ordet menneske er et skældsord: »Aber Mensch doch«.

Under mit ophold i Neuengamme talte jeg undertiden med en ung, tysk læge. Hans fremtræden var bestemt ikke typisk tysk. Han udtalte, at han befandt sig godt mellem os danske. Vores omgangstone var hyggelig og fordragelig og oftest uden højroastede diskussioner.

Modsat var tonen mellem tyskerne: højroastede diskussioner, som ofte endte med bitre skænderier.

Det får mig til at tænke på et citat, som nok er temmelig groft. Ifølge Vogel Jørgensen stammer det fra 1848, men ophavsmanden er ukendt: »Und willst du nicht mein Bruder sein, so schlag ich dir dein Schädel ein.«

Der er en eller anden, der har udtalt, at det tyske folk er som lokomotivførere. De følger signalerne uden at reflektere. Hitler har sagt det på en anden måde: »Das deutsche Volk ist ein Hammelherde« (forvirret flok).

Jeg tror, at hvis tyskerne havde haft en Holberg, så ville de nazistiske folkeforførelere ikke have kunne trænge igennem.

Helge Pedersen
Neuengamme

A.P. MØLLER

På de syv have -
under den syvttakkede
stjerne

Brev til en tidligere KZ-fange Kære Villy Mørk Jensen!

Jeg takker Dem for det utroligt gode foredrag, torsdag den 12.10.89.

Det er en meget stærk oplevelse, at stå over for en person, som virkelig har oplevet, hvordan det var at være i de tyske koncentrationslejre under 2. verdenskrig.

Mange gange, når jeg hører et foredrag, har foredragsholderen læst eller hørt sig til det, han fortæller om, men her var det helt anderledes, for jeg levede mig ind i alt det, De fortalte om. Jeg følte, at jeg kunne blive ved med at høre på Dem i evigheder.

Jeg har tænkt - og tænker stadig - meget på alt det, De fortalte om, men alligevel lyder det stadigvæk utroligt, at

nogle mennesker kunne være så onde og hjerteløse.

Det som virkede stærkest på mig af det, De fortalte, var, at man brugte børn til forsøgskaniner og bagefter henrettede dem ved at hænge dem op i nogle rør og trække dem i benene.

En anden ting, som virkede så uvirkeligt, var den måde, man behandlede døde mennesker på, og hvor lidt man regnede døden for.

Det hele lyder som en gyserroman, og jeg har svært ved at forstå, at det var virkelighed dengang og måske kan blive det igen.

Nu efter foredraget ærgrer jeg mig meget over, at jeg ikke stillede Dem nogle flere

RAHBEKFISK

(P. RAHBEK HANSEN) A/S

FILLET FACTORY COLD STORE & FREEZING PLANT
DK-7000 FREDERICIA . DENMARK

spørgsmål, men det skyldes, at jeg, da De var færdig med at fortælle, lige skulle have det hele igennem hovedet en gang til, for rigtigt at forstå Deres ord.

De billeder, De viste for os, gjorde et meget stærkt indtryk på mig, og jeg kunne ikke lade være med at tænke på, hvor godt jeg selv har det i dag.

Jeg synes, det er fint, at De og Deres kammerater samles og snakker om det, der skete dengang, og at De fortæller det videre til elever på forskellige skoler, for jeg synes, at det er vigtigt, at så mange som muligt hører Deres historie, sådan som De fortæller den, for jeg tror ikke, at nogen ville tro rigtigt på det, de hørte, hvis det ikke var Dem, der fortalte.

Da vi i skolen blev spurgt, om vi helst ville skrive et af vore almindelige stilemner, eller om vi ville skrive et brev til Dem om foredraget, var jeg slet ikke i tvivl. Det stod helt klart for mig, at min stil skulle være et brev til Dem.

Med venlig hilsen,

Lise Sørensen, 8c

Lynghøjskolen, Svogerslev

Ny leder af Dokumentenhaus i Neuengamme

»Fra 1. oktober har jeg fået overdraget ledelsen af KZ-Mindestedet Dokumentenhaus. Jeg er af erhverv historiker (historisk videnskab, teologi og pædagogik). Afgangsopgave omkring Jehovas Vidner i det 3. rige. Med erfaring på forskellige områder inden for mindesmærkearbejde håber jeg at være opgavens mangeartede krav voksen.

I begyndelsesfasen beder jeg om forståelse for begyndelsesvanskeligheder og manglende kundskaber, ligesom jeg vil glæde mig over gode råd og berigtigelser.»

Sådan præsenterede Detlef Garbe sig selv.

V.M.J.

Kohl i Auschwitz

15/11. Vesttysklands forbundskansler, Helmut Kohl, stod tavs og med bøjet hoved for at udtrykke sit lands skam, da han i går besøgte den nazistiske udryddelseslejr Auschwitz i det sydlige Polen, hvor tyskerne myrdede fire millioner mennesker under Anden Verdenskrig.

Kohl, der tirsdag afsluttede sit besøg i Polen, lagde en krans ved lejrens henrettelsesmur, hvor 30.000 mistede livet.

- Den advarsel på dette sted må aldrig blive glemt.

6800 blev drevet sydpå

De allierede måtte ikke befri fangerne

Otte ensartede mindesmærker vil blive placeret langs med den rute, ad hvilken 6.800 fanger fra koncentrationslejren i Dachau i de sidste krigsdage blev drevet sydpå i kulde og sne. Nazisterne ville forhindre, at de fremrykkende allierede tropper befriede fangerne. Det blev en lidelsens vej fra den ene landsby til den anden. Mange af de udmattede fanger døde af sult eller kulde, andre blev likvideret af vagtpersonalet. Hvor mange der omkom undervejs umiddelbart før kapitulationen, vides ikke, men det skønnes at være op imod 3.000. Da fangerne passerede Percha ved Starnberger See fotograferede restauratør Benno Gantner hemmeligt fra sin lejlighed. Hans fotografier er de eneste billedokumenter af evakueringsmarchen fra Dachau til landsbyen Waakirchen.

Mindesmærkerne er tegnet af professor Hubertus von Pilgrim, Pullach. Det første blev indviet i landsbyen Gauting, hvorfra initiativet til at mindes Dachau-fangernes lidelsesfulde vej sydpå er udgået.

FORENINGERNE

Fangesammen slutningen

Fangesammenslutningen afholdt bestyrelsesmøde den 5. oktober 1989 i Frihedsfondens lokaler med dagsorden efter lovene.

Da formanden havde meldt afbud på grund af et andet vigtigt møde, bød næstformanden, Helge Kierulff, velkommen til Frihedsfondens formand, Ole Lippmann, som var kommet til stede for at hilse på, og til de øvrige fremmødte bestyrelsesmedlemmer.

Ole Lippmann fik ordet og udtalte, at sidste gang, han besøgte bestyrelsen, var han konstitueret formand, og efterfølgende nat var han blevet alvorligt syg. Han var imidlertid blevet helt rask og var nu udnævnt til formand for Frihedsfonden. Han opfordrede bestyrelsesmedlemmerne til at spørge, hvis de var i tvivl om noget.

Hvor længe lever Frihedsfonden?

Efter spørgsmål fra Helge Kierulff om fondens levetid kunne Ole Lippmann ikke give noget præcist svar, men udtalte, at den skulle aftrappes på en værdig måde, således at der ikke kommer nogle kammerater i klemme. Mente at vi havde verdens bedste erstatningslov. Iøvrigt skulle vi bare ringe, hvis vi var i tvivl om noget.

Hans Andersen udtalte, at han var enig med Ole Lippmann. Det var også hans ønske, at ingen måtte komme i klemme, og han mente, at hele Sammenslutningens bestyrelse var enig med Lippmann.

Derefter oplæste sekretæren, Solveig Skjøtt, protokolten fra sidste møde. Den blev godkendt efter en enkelt tilføjelse.

Bernth Johannesson oplyste, at han havde været til møde i statsministeriet den 4. september med udvalget, der var nedsat omkring arrangementet om mindehøjtidelig-

heder den 9. april. Dette udvalg var i mellemtiden blevet udvidet med krigssejlerne.

Man havde tanker om at lave et hæfte, der kunne bruges af lærerne i skolerne samt for andre talere om besættelsesårene.

Henvendelse til socialministeren

9. april udvalget havde henstillet til socialministeren om forhøjelse af hædersgaven. Bernth havde iøvrigt meddelt, at Sammenslutningen af danske fanger var en tværpolitisk forening og ville af den grund ikke deltage i nogen form for politiske diskussioner om fortid eller fremtid.? Der blev berammet et nyt møde i ministeriet den 17. oktober d.å.

Bernth Johannesson, som også er kasserer for Rekreationsfonden, redegjorde for de hidtidige bevillinger til rekreationsophold. Der var i årets løb bevilliget 51.500 kr.

Hans Andersen omtalte bladudvalgets møde i Nyborg i september. I 1988 havde der været et underskud på bladet på 21.750 kr. Da det så ud til, at der også ville blive et underskud næste år, foreslog Poul Nielsen en mindre forhøjelse af abonnementsprisen, men Hans Andersen tilbød på K.H.'s vegne at betale bladets eventuelle underskud. Det ville være rimeligt, når pengene var til stede, og hvis bladet manglede til at dække alle udgifterne. Det blev vedtaget, at kontingentet for bladet stadig er kr. 60,00.

Helge Kierulff udtalte, at en lille hilsen i decemberbladet om, at abonnenterne jo havde lov til at betale mere, ville blive vel modtaget.

Formanden for Bernadottegårdens bestyrelse i Roskilde, Jacob Jensen, gav en kort redegørelse om forholdene på plejehjemmet. Udtalte at den ny forstander tilsyneladende var faldet godt til og har stor respekt for de gamle modstandsfolk, uden at det

går ud over Roskildebeboerne.

Alle dernede er dog sure over konsulentundersøgelsen, idet 6 personer af plejepersonalet skal spares væk, og for fremtiden skal der kun være to i administrationen i stedet for tre.

Bestyrelsen har enstemmigt godkendt konsulentundersøgelsen, da personerne skal gå af ved naturlig afgang. - Der er i øjeblikket kun 22 personer af vore dernede, men der er nogle få på venteliste.

Hvem kan komme på Bernadottegården?

Der opstod en kortere diskussion, om der eventuelt kunne dispenseres fra paragraf 1a, så kammerater på paragraf 1 eventuelt kunne optages som plejepatient på Bernadottegården.

Bernth Johannesson udtalte hertil, at kriteriet var, at man skulle være 50% invalideret og oppebære hædersgaven for at være berettiget til at blive optaget på hjemmet. - Anna-Lise Clausen udtalte, at det er svært at bevise tabt erhvervsevne, når man er over 70 år, da det er normalt at gå på pension i den alder.

Da tre af de fire af Sammenslutningen valgte bestyrelsesmedlemmer på Bernadottegården i Roskilde ikke ønsker at fortsætte efter den 1. januar 1990, udbad Helge Kierulff sig nogle nye emner. Der blev foreslået en 5-6 personer, men først på det næste bestyrelsesmøde vil man tage stilling til, hvem der skal erstatte de afgående.

Derefter redegjorde de forskellige foreninger som sædvanligt for deres dels afholdte dels kommende arrangementer. Næste møde blev beramt til den 16. november kl. 18.30.

Solveig Skjøtt
Sekretær

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Om talerlisten

Frihedskampens Veteraner, Frihedsmuseets Venner og Kammeraternes Hjælpefond har i forbindelse med 50-året for Danmarks besættelse påtaget sig at fremstille en liste over personer, der gennem personlige oplevelser kan belyse besættelsesårene og frihedskampen 1940-45.

Vi retter derfor henvendelse til personer, der f.eks. har oplevet kampene 9. april 1940 eller 29. august 1943, deltaget i frihedskampen, været fanger i nazistiske fængsels- eller koncentrationslejre.

Desuden til ofre i aktionen mod de danske jøder, til søfolk, der har sejlet i allieret tjeneste, danske i allierede hære og i øvrigt til alle, der gennem personlige oplevelser kan beskrive besættelsesårene.

Personer, der mener, de kan fortælle om deres oplevelser, bedes tilmelde sig - senest 1. januar 1990 - til Frihedsmuseet.

Navnene vil blive gennemgået og optaget i en trykt liste, der vil blive stillet til rådighed for skoler, Forsvarets Velfærdstjeneste, Lions, Rotary m.fl.

Omkostningerne ved denne henvendelse er betalt af Statsministeriets udvalg for 9. april 1940.

Svenn Seehusen

Under henvisning til ovenstående kan det meddeles, at alle, der indtil nu har reflekteret på Kammeraternes Hjælpefonds opfordringer i de sidste 3 numre af Pigtråd-Gestapofangen og skrevet/ringet til Preben Feddersen med tilsagn om foredrag, automatisk bliver overført til Frihedsmuseets liste. De behøver altså *ikke* at udfylde tilmeldeskort. Tilmeldingerne til Preben Feddersen slutter hermed.

Hans Andersen

Nytårsfest på Bernadottegården

Lørdag den 13. januar 1990 kl. 17 afholdes nytårsfest på Bernadottegården i Roskilde.

Det store kolde »tag-selv-bord« er optakten til den festlige og fornøjelige aften, og derefter serveres kaffe med kage. Prisen er 120 kr. Drikkevarer kan købes for de sædvanlige små priser.

Under spisningen er der levende musik, som fortsætter aftenen igennem med dansemusik for de unge på 60-70 år.

Formanden har igen overgået sig selv og skaffet en række fantastisk flotte gaver, som vil blive anvendt som præmier i nogle lotterier, som udbydes i aftenens løb.

Medlemmer vest for Storebælt tilbydes gratis overnatning på Bernadottegården. Kammerater fra andre foreninger eller som har tilknytning til Bernadottegården er også velkomne.

Tilmelding senest 31/12 til:

John Nielsen, telefon 42-40 50 87 eller

Aage Jørgensen, telefon 31-63 37 94.

Mødeplanen er lagt for næste år

Den årlige generalforsamling afholdes onsdag den 24. januar 1990 kl. 19.30 i kantine, Politistation 2, Store Kongensgade 100.

Dagsorden i henhold til vedtægterne.

Forslag, der ønskes behandlet, må være bestyrelsen

i hænde senest 8 dage før generalforsamlingen.

Vi kan allerede nu meddele, at vore traditionelle arrangementer i 1990 er: En medlemsaften i marts - arrangementerne den 19. september og flæske- og andespillet i november måned.

Endvidere har vi planer om, særligt af hensyn til de medlemmer, der ikke nåede at komme med i 1989, igen i samarbejde med 65-FERIE, at arrangere en busrejse af 6 dages varighed til Leipzig med besøg i Buchenwald/Taucha m.v.

Endvidere har vi planlagt også at foretage en 4-5 dages busrejse til Harzen med besøg i Neuengamme.

Rejserne afvikles i juni-juli 1990 - dog ikke samtidig/

Endelig vil vi arrangere en regional sammenkomst for vore fynske medlemmer i forsommeren 1990.

Nærmere om alt dette i Pigtråd/Gestapofangen, som du selvfølgelig abonnerer på.

Med venlig hilsen
BESTYRELSEN
(Københavnsafd.)

ERHVERVS-HÆMMEDE

Aalborg Generalforsamling Ingen kontingentforhøjelse

Torsdag den 26. oktober 1989 afholdtes en velbesøgt generalforsamling i lokalerne, Østerbro 38, Aalborg.

Mødet indledtes med, at formanden Børge Dahl udtalte et »Ære være deres minde« over de 25 medlemmer, der siden sidste generalforsamling var afgået ved døden, herunder en særlig omtale af vor tidligere formand A.J. Jørgensen Lodborg - Åbo, der den 5. oktober var afgået ved døden.

I sin beretning omtalte formanden, at der i årets løb havde været afholdt 3 besty-

relsemøder, og at vi havde været repræsenteret ved »SAM«s rådsmøde.

Som sædvanlig foretoges kransenedlæggelse i 5. Maj Parken for de under modstandskampen faldne Aalborgensere. Hovedtaleren ved dette møde var Jørgen Hesselager (Tage), Odense. Desuden har foreningen været repræsenteret ved urnenedsættelsen af Hilbert Olesens urne på Vejgård kirkegård. Hilbert Olesen havde været bosiddende i USA, men havde ønsket efter sin død at blive begravet herhjemme.

En del af medlemmerne havde deltaget i en mindehøjtidelighed i Klitmøller til minde om den første engelske pilot, der var blevet begravet i dansk jord.

Olaf Redder æresmedlem

Formanden sluttede med at anbefale, at vort mangeårige bestyrelsesmedlem Olaf Redder, der har været meget aktiv, blev udnævnt til æresmedlem af foreningen. Redder havde fornylig trukket sig tilbage fra sit arbejde i bestyrelsen på grund af sygdom, der forhindrede ham i at fortsætte med sit arbejde i oplys-

ningsudvalget.

Redder blev udnævnt til æresmedlem med akklamation.

Under beretninger fra udvalgene omtalte Børge Jensen for socialudvalget, at sagsbehandlingen havde skiftet karakter, således at det nu mest var genoptagelsessager, der blev behandlet, men af den grund var der absolut ikke mangel på arbejde.

Kassereren forelagde regnskabet, der godkendtes uden bemærkninger.

Efter godkendelsen af regnskabet foreslog kassereren, at kontingentet skulle forhøjes med 25 kr. om året. Dette forslag blev nedstemt.

Under valg til bestyrelsen blev alle de 5 bestyrelsesmedlemmer, der var på valg genvalgt. Til suppleanter valgtes Carla Simonsen og Ove Jensen.

Revisoren Villy Andersen genvalgtes med Svend Aage Krebsen som suppleant.

Da der ikke var nogen, der ønskede ordet under eventuelt, sluttede dirigenten og takkede forsamlingen for, at den havde gjort hans arbejde let.

Torben Ømark

Aalborg Hyggelig efterårsfest

Lørdag den 11. november samlede foreningen 69 til efterårsfest med spisning, taler og dans.

Formanden Børge Dahl åbnede aftenen med at byde

velkommen. I løbet af aftenen havde flere ordet. Redaktør Johannes Fosmark fortalte flere eksempler på humor under besættelsen og sluttede med at give en skildring af Ziggi, den polske ingeniør, som han var sammen med i ret lang tid i KZ-lejren Sachsenhausen ved Berlin.

Fra v.: Elly Mathiasen var leder af aftenens lotteri. Der blev købt godt af lodsedler. Desuden sekretær Åse Nielsen (Foto: F-k.)

Fra v.: Bremer Sørensen, Johannes Fosmark. Øverst: Børge Jensen og foreningens formand Børge Dahl

Bremer Sørensen, tidligere medlem af Ringen, fortalte om arbejdet med at skabe det økonomiske grundlag for rejsningen af 5. Maj-parken. Fabrikant Hilmer Larsen, Brønderslev, tidligere sabotør, rettede en tak især til Børge Jensen og Aase for deres daglige arbejde på kontoret og i centret.

Der blev danset på livet løs, og der var levende musik til dansen - og til sangene.

Aftenen fik en betagende afslutning ved, at alle festdeltagerne dannede kreds og af hjertet sang: Skuld gammel venskab rejn forgo...

Blomster ved 12 faldne i frihedskampen

Foreningen lægger blomster 12 forskellige steder i anledning af julen. Naturligvis husker man også Niels Erik Vangstedts grav.

Sagt i hallen: Jeg glæder mig hver gang til det næste nummer af bladet. En anden: Jeg læser bladet fra A til Z, og når jeg har læst det, går det videre til slægt og venner.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Nyvalg af formand for landsforeningen

Repræsentantskabsmødet i Landsforeningen Gestapofanger den 3. og 4. november på Hotel Molsgården i Vistoft

Allerede lørdag formiddag ankom mange af deltagerne til Molsgården, som igen i år ikke kunne rumme alle deltagerne. Det er efterhånden tradition, at også mange medlemmer udenfor repræsentantskabet deltager i det ordinære repræsentantskabsmø-

de, og uagtet mødeaktiviteten er der således også tid til hyggeligt samvær.

Kl. 15.00 startede repræsentantskabet med dagsorden i henhold til lovene. Som dirigent og protokolfører valgtes Else Drejer, der kunne konstatere, at repræsentant-

Til v.: Formanden for Gestapofangerne, Århus afdeling Edith Johansen, Brabrand ses her sammen med den nyvalgte landsformand Mogens Pedersen, Vordingborg

skabsmødet var lovligt indvarslet, hvorefter man kunne gå over til den egentlige dagsorden.

Beretningen om sidste års arbejde blev oplæst og godkendt.

Landsformanden Axel Lauritzen aflagde derefter beretning for året 1988/89 og fortalte om de mange arrangementer i foreningerne, og omtalte især et særdeles vellykket stævne i Vingstedcentret arrangeret af Århusafdelingen. Stævnet er omtalt i et tidligere nummer af vort blad.

Stævne i Norge i 1990

Formanden omtalte videre arbejdet i Landsstyrelsen med bl.a. stævnet til Norge i

Juleaften i Mindelunden i Ryvangen

Vi henviser til den udførlige omtale af programmet side 148 i bladet for november. Højtideligheden begynder kl. 16 og afsluttes en halv time derefter. Aftenens taler bliver lektor Jørgen H. Barfod.

GLÆDELIG JUL

Alle foreninger under Sammenslutningen af Danske Fanger fra Frihedskampen 1940-45, ønskes en rigtig glædelig jul og et godt nytår fra beboere, daghjemmedlemmer, medarbejdere og bestyrelsen for Bernadottegården i Roskilde.

Med venlig hilsen
Emmy Reiftoft

1990. Man har god kontakt til Norge, og det vil ikke vare længe, før der ligger en egentlig skitse og et program. Der vil blive arrangeret en tur fra Jylland og en fra Sjælland, hvorefter stævnet i Oslo vil være fælles, og hvor man bl.a. sammen vil deltage i 17. majfestlighederne.

Landsformanden fortalte videre, at foreningen var optaget i FIR, at man havde fået aftalt de nærmere regler for den stilekonkurrence, som Landsforeningen udskriver i 1990, at aftalerne med hjemmevernet forløbet godt, om inddragelse i og senere overtagelse af mindehøjtideligheder rundt om i landet, når de gamle fanger ikke længere magter opgaven. Man har oplevet et særdeles positivt samarbejde med hjemmevernet.

Efter supplerende bemærkninger til beretningen fra Mogens Pedersen, Edith Johansen, Jens Erik Finde-

rup, Frode Greve Rasmussen, Erik Mønsted og Else Drejer kunne beretningen enstemmigt vedtages, og man kunne gå videre til regnskabet og kontingentfastsættelse. Regnskabet blev godkendt og kontingentet uændret.

Nyvalg af formand

Der var ingen indkomne forslag, så næste punkt på dagsordenen var valg af formand. Axel Lauritzen havde allerede på repræsentantskabsmødet i 1988 meddelt, at han ønskede at trække sig tilbage, hvorfor Landsstyrelsen i august måned havde drøftet formandsspørgsmålet, og havde besluttet enstemmigt at indstille Mogens Pedersen som ny formand. Mogens Pedersen blev valgt med akklamation.

Da Landsstyrelsen havde ønsket fortsat at kunne drage nytte af Axel Lauritzens erfaring og arbejdskraft, indstillede man under valg til bestyrelsen Else Bentsen til genvalg og Axel Lauritzen til nyvalg. På et landsstyremøde om søndagen konstituerede bestyrelsen sig med Frode Greve Rasmussen som næstformand, Axel Lauritzen som sekretær, Else Bentsen som kasserer og Else Drejer som foreningens repræsentant i sammenslutningen.

Revisorer og revisorsuppleant nemlig Elisabeth Thorsen, Kaj Hugo Andersen og Henry Henriksen blev valgt.

Under eventuelt takkede Mogens Pedersen Axel Lauritzen for hans store arbejde i 5 år som landsformand og udtrykte glæde ved, at man fortsat kunne trække på Axels arbejdskraft og erfaring.

Den afgående formand udtrykte sin glæde ved den tid, han havde været formand for foreningen og ønskede den nye formand held og lykke med arbejdet.

Redegørelse for optagelse på Bernadottegården

Under eventuelt orienterede Per Madsen om proceduren for optagelse på Bernadottegården i Hadsund og fortalte, at der ikke havde været nogen problemet med at få Århus kommune til at afgive kaution, håbede at andre ville få en lige så god behandling i deres hjemkommune, men oplyste samtidig om, at behandlingen af en sådan ansøgning tager sin tid, og at man må påregne op til 6 måneders behandlingstid, inden man kan optages på venteliste. Der er nu venteliste i Hadsund, hvorfor det var svært at sige, hvor lang tid der går, inden man beslutter sig for at søge optagelse på en Bernadottegård, indtil man rent faktisk kan flytte ind.

Efter et hyggeligt og gemytligt repræsentantskabsmøde kunne deltagerne mødes til festmiddag kl. 19.00 med god mad og tilbehør.

Mogens Pedersen talte om særpræget hos Gestapofan-

Fra v.: Den afgående landsformand Axel Lauritzen, fru, Else Dreyer, Else Bentsen, samt Helga Rasmussen (Foto: Edith Johansen)

gerne og sagde meget rammende, at stævner - repræsentantskabsmøder - og andre sammenkomster i Gestapofangerne, har samme præg som en virkelig god og hyggelig familiesammenkomst - et særkende, man vil værne om.

Axel Lauritzen talte om kammeratskabet og dets mange værdier, også at man ikke kan være helt enig om alt.

Han sagde det på vers

Foreningens rimsmed Kaj Hugo Andersen kom med et misundelsesværdigt indlæg på vers. Alle deltagerne ønskede sig vel egentlig at være i besiddelse af det talent.

Efter kaffe, sang, natmad og snak var en god dag slut, og man kunne møde op til morgenkaffe søndag morgen. Vejret indbød ikke direkte til spadsereture i de smukke omgivelser, men nogen vovede sig dog derud.

Landsstyrelsen holdt møde og andre hyggede sig, og efter en god frokost kunne alle med ønsket om en god hjemfart drage afsted til alle egne af landet søndag eftermiddag.

Endnu et repræsentantskabsmøde var afsluttet i en virkelig god atmosfære.

E.D.

Vil du med til Cassiopeia?

mød da op i det nye Tycho Brahe-Planetarium, Gl. Kongevej 10, København, mandag den 5. februar 1990 kl. 17.00.

Så tager vi sammen ud i det fantastiske univers for at kigge på stjerner og planeter i de skønneste farver. Vi oplever Tycho Brahes livsværk ved en fantastisk stjerneforestilling i det vældige rumteater i komfortable flystole, hvor man behageligt føres langt ud i universet.

Kom og vær med. Kun få steder i verden er det muligt at få denne enestående oplevelse.

Derefter holder vi en længere pause, hvor vi besøger Stjernerestauranten »Cassiopeia«, hvor vi får serveret en meget lækker platte og hygger os sammen.

Til slut besøger vi en enestående udstilling om astro-nomi og rumfart.

Pris ialt: kun kr. 148,00 pr. deltager.

Tilmelding, som er bindende: Senest den 14. januar 1990 - til Solveig Skjøtt, tlf. 42-48 56 74.

Smidstrup-hytten

Tiden nærmer sig nu, hvor vi skal tilrettelægge sæsonen for 1990. Huset har i det forløbne år været beboet det meste af året, og der har været meget stor efterspørgsel om at komme i betragtning til et rekreationsophold. Vi venter derfor også mange ansøgninger i det kommende år, så vi beder kammerater skrive i god tid.

For at komme i betragtning skal man have været indsat i danske eller tyske fængsler eller KZ-lejre som følge af aktiv indsats i modstandskampen under besættelsen og være registreret i Frihedsfonden/Sikringsstyrelsen.

Ansøgningen skal indeholde oplysninger om forenings-medlemskab, og foreningen skal være medlem af Sammenslutningen af danske fanger fra 1940-45 og om fængsel/KZ-lejre.

Ansøgning bedes sendt til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Værløse - senest den 15. januar 1990.

TAK

for overvældende opmærksomhed i anledning af min sygdom med efterfølgende operation. Det er jeg meget taknemlig for.

Birgit Fischermann

MINDEORD

Om Blytgen-Petersen

Vi bragte i vort blad for oktober en nekrolog over Blytgen-Petersen. Vi vil gerne gøre den lidt fyldigere ved at gøre opmærksom på forskellige områder, hvor han gjorde en indsats.

Han gjorde således et stort arbejde for at følge med i udviklingen hjemme i Danmark, herunder ikke mindst den voksende modstandsbevægelse.

Baggrunden herfor var at løse den dobbelte opgave, han havde påtaget sig, nemlig dels på dansk (altså gennem London-udgaven af Frit Danmark) at orientere dansk personel i allierede lande lige fra søfolk og soldater over civile til diplomater om forholdene her i landet, og dels at holde den engelske offentlighed underrettet om det kæmpende Danmark hjemme og ude.

I orienteringen både til de danske og de allierede glemte han ikke at omtale dem, der allerede da betalte en del af prisen for deltagelse i modstanden ved f.eks. at blive sendt til slavearbejde i tyske KZ-lejre.

Han var efter hjemkomsten til Danmark efter årene i Norge, Sverige og Australien i nær kontakt med tidligere modstandsfolk og talte f.eks. den 20. april 1980 ved mindehøjtideligheden i anledningen af befrielsen fra Neuen-gamme, afholdt i Helligåndskirken og afsluttet på Københavns Rådhus.

Stemmen fra London

Ved denne lejlighed introducerede general F. B. Larsen Blytgen-Petersen, og denne gav spændende glimt fra det liv, de frie danske levede i London under Danmarks besættelse.

Mange gange hørte vi under besættelsen Blytgens stemme i den radio, der havde givet krigen helt nye dimensioner.

Om rejsningen i England efter den nazistiske blitz over

London fik vi at vide, at aldrig havde så mange haft så få at takke for så meget, altså RAF sagt med få ord.

F-k.

Helge Drewsen

Fhv. forstander, cand. agro. Helge Drewsen, Kirkebyvej 19, Stauning ved Skjern, blev 91 år. Han var fra Lønne og uddannet agronom. Han var lærer ved Borris Langbrugsskole, konsulent for Den jyske Græsmarkssektion og lærer ved Tune Landbrugsskole. inden han i 1937 blev forstander på Borris Landbrugsskole.

Under besættelsen blev landbrugsskolen taget i brug af tyskerne, men det forhindrede ikke Helge Drewsen i at stille et par afsides rum til rådighed for modstandsbevægelsens våbendepoter.

I mange år ejede Helge Drewsen landbrugsskolen, men et par år før han i 1964 fratrådte, omdannede han skolen til en selvejende institution.

Robert Birch Hansen

Tidligere elektriker Robert Birch Hansen, Odense, blev 80 år.

Robert Birch Hansen var født i Holstebro og udlært der. Hans navn siger næppe den nuværende generation af holstebroere noget, men af den unge generation fra befrielsessommeren huskes han som en af de allerførste, der meldte sig til frihedskampen i Holstebro.

Så tidligt som i 1942 blev han involveret i illegalt arbejde. Han boede da i Skovgården og fik til en begyndelse til opgave at fordele illegale blade.

Som elektriker på Karup Flyveplads og Rom Flyveplads ved Lemvig og ved bestillingerne i Hanstholm fik modstandsbevægelsen kendskab til disse store militære installationer, til dels bygget på Birch Hansens skitser.

Han måtte gå under jorden, da han i april 1944 fik at

vide, at Gestapo havde ham i kikkerten. Efter et par ugers forløb begik han den letsindighed at tage hjem til Holstebro for at hilse på familien i Skovgården. Den nat kom Gestapo. Birch Hansen tilbragte resten af krigen i Frøsløvlejren.

Hans Frederik Henriksen

Forhenværende politiinspektør Hans Frederik Henriksen, Esbjerg, blev 69 år.

Hans Frederik Henriksen var født i Sønderjylland, men voksede op i Nyborg. I 1943 kom han ind ved politiet i Sønderjylland og senere på Fyn, men måtte på grund af besættelsen gå under jorden, hvor han deltog i modstandskampen.

Ivan Malinowski

Digteren, forfatteren Ivan Malinowski blev 63 år. Han var søn af billedhuggeren Arno Malinowski.

Ivan skrev modernistiske digte af stor sproglig kraft og fantasi, ofte vendt mod krig og undertrykkelse.

Hans godt 10 bøger bevirkede, at han i 1970 fik tildelt Det danske Akademis pris. Han havde også oversat en del moderne udenlandsk litteratur.

Under besættelsen blev han i en alder af 17 år involveret i illegalt arbejde og udførte sammen med jævnaldrende et par aktioner. En af gruppen blev taget og kom i forhør på Dagmarhus, og de andre i gruppen var ængstelige for, om han kunne undgå at røbe deres illegale arbejde, så de tog til Sverige. Her blev han forøvrigt student fra den danske skole i Göteborg.

F-k.

»TITO« Oskar Pedersen

Tidligere faglærer Anton Oskar Pedersen, Hyacintvej 14, Randers, er død i sit hjem efter længere tids tiltagende og svær sygdom, 66 år.

Anton Pedersen, Randers

Oskar Pedersen var fra Randers, hvor faderen var havnearbejder. Under et ophold i Espergærde blev Oskar Pedersen i 1943 involveret i illegalt bladarbejde, og efter sin hjemkomst til Randers kom han i begyndelsen af 1944 med i den såkaldte A/S-Gruppen, en stærkt aktiv modstandsgruppe, som blev ledet af ungkommunisten Aksel Sørensen, og som foruden at være modtagergruppe for våben- og sprængstofnedkastninger fra Royal Air Force-fly gennemførte et stort antal fabriks- og jernbanesabotager - og hvad man ellers kunne finde på for at genere besættelsesmagten.

Hans dristighed gav ham tilnavnet »Tito«

Oskar Pedersen, der i denne fase af sit liv erhvervede tilnavnet »Tito« - efter den jugoslaviske partisan-general - var en både dristig og snarrådig modstandsmand, og det lykkedes da heller ikke - trods ihærdige anstrengelser - det tyske politi at få fingre i ham.

Da A/S-Gruppen blev revet op i november 1944, lagde »Tito« ekstra røgsøl over sin færden og gik under jorden i Hørning-området på Djursland, hvor han opholdt sig til krigens slutning, og også her lykkedes det ham at klare sig fri af tyske efterstræbelser.

Efter krigen virkede Oskar Pedersen som kunstsmed og markerede sig også med talentfulde udstillinger af skulpturarbejder i jern, og i en årrække var han knyttet til Specialarbejderskolen i Randers som faglærer.

Han har endvidere ihærdigt arbejdet for at udvide forståelsen for besættelsesti-

dens historie, idet han i en årrække virkede som inspirerende foredragsholder på en lang række skoler, indtil svær sygdom for nogle år siden satte en ubønhørlig stopper for hans dynamiske virke og utrættelige gå-på-mod.

Rich. Tue, Århus

Lilly Wittgren

Fru Wittgren, Båstad i Sverige, nåede at blive 92 år.

Ved ankomsten fra Møgelkær til Helsingborg var vi en stor flok, der blev sendt til Båstad. Her blev vi modtaget af de svenske lotter med lederen, Lilly Wittgren, i spidsen. Der blev sørget godt for os i de dage, vi tilbragte dér. Lederens smittende ildhu prægede lotternes indsats. Da vi norske og danske tidligere fanger var rejst, måtte de

igang med nye hold bl.a. polske kvinder.

Et varigt venskab

For nogen af os blev kontakten til et varigt venskab. Fru Wittgren havde mange jern i ilden livet igennem. I de sidste år, hvor hun var alene, svandt kræfterne.

Ved begravelsen 10.11.89, hvor undertegnede var til stede, var der lejlighed til at hilse på nogle af de »gamle« lotter fra 1945.

Jeg selv havde så god tid, at jeg fik beset den gamle skolegård med det store kastanie-træ og selve skolen, hvor vi sov og spiste. Denne var nu overtaget af kirken og blev brugt som sognegård.

Efter højtideligheden i kirken var der kaffebord i den gamle skole.

Poul Riis

BØGER

Ny bog fra »Jesper«

Gunnar Jespersen: Ung i gamle dage. 144 sider, kr. 148,-. Poul Kristensens Forlag.

Forfatteren til »Ung i gamle dage« har i næsten hele sit lange liv fremstillet uldne klædestoffer. Men i sit otium gik den tidligere klædefabrikant omsider ind til en helt ny tilværelse som skribent.

Foruden en række lokalhistoriske bøger har Gunnar Jespersen skrevet »Danke schön - en antihelts prøvelser«, hvor han med lune og distancerende selvironi skildrer sine oplevelser i Frøslev og Neuengamme. Senere kom »Klæde og Kalemank« om hans langvarige søgen i Paris og andre steder efter det glemte rokokostof.

I den just udkomne »Ung i gamle dage« har forfatteren med humor og velopløst pen - støttet af optegnelser og breve - levendegjort sine indtryk af datidens forhold og de mangeartede oplevelser, han som ung var ude for.

Efter studentereksamen i 1928 blev han tekstilarbejder

på Klædefabrikken i Herning, hvor hans far var direktør. Derpå fulgte læreår i Tyskland, England og Tjekkoslovakiet, dels som volontør, dels på fagskoler - just i det hårdt plagede Europa. Ind imellem aftjente forfatteren sin værnepligt, herunder som elev på Kornetskolen på Kronborg. Afsnittet om Kornetskolen er unikt, eftersom der mærkværdigvis vistnok ikke tidligere er set skildringer fra den spændende militærskole, der i 64 år havde hjemsted på Kronborg.

Nogle år senere, da Hitlers hære trængte ind i Polen, blev han ved mobiliseringen herhjemme, den 3. september 1939, indkaldt som sekundløjtnant ved Beredskabsstyrken i kantonement-området Rødkjærbro-Kjellerup. Uanset den lurende invasionsfrygt levner begivenhederne her dog plads for en pikant romance.

Bogen, som også handler om heste, slutter med en postmodernistisk beretning om, hvad der desforuden kunne hænde i besættelsestidens mørklagte Danmark, hvor næsten alt var rationeret, og bilerne stod på klodser.

ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Fmd.: Villy Mørk Jensen, Sjørringvigvej 6, Sjørring, 7700 Thisted. 97 97 12 71.

Sekr.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse. 42 45 56 74.

Kass.: Bernth Johannesson, Jacobysallé 16, 2th., 1806 Frederiksberg C. 31 31 86 86.

Bestyrelse: Villy Karlsson, Helge Kierulff, Hans Andersen, Else Drejer, Birgit Fischermann, Ove Laursen, Peter Møller Madsen, Erik Jensen, Birgit Lærche, Lilian Olsen og Jacob Jensen.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev 53 86 55 59.

Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6, 1363 København K 33 12 85 95.

Sommer: Møststien 6, Vester Lyng, 4500 Nykøbing S. 53 41 01 20.

Odense: Carl Aage Hansen, Kærmindevej 25, 5000 Odense. 66 12 71 99.

Århus: Fmd.: Knud Andreasen, Brønhøjvej 11, Hyllested, 8400 Ebeltoft. 86 33 60 61.

Kass./sekr.: Arnold Sejersen, Jægergårds-gade 138, 2., 8000 Århus C. 86 13 07 65.

Aalborg: G. Hansen, Østre Allé 47, 9000 Aalborg. 98 12 73 63.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: John Nielsen, Margrethevej 28, Ejby, 4070 Kirke Hyllinge. 42 40 50 87.

Kas.: Ernst Nielsen, Firkovvej 42, 2800 Lyngby. Giro 6 45 87 18. tf. 42 87 09 58.

Socialsekretær: Otto Laugesen, Snerlevej 27, 7900 Nykøbing Mors. 97 72 02 27.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Bernth Johannesson, Jacobys Allé 16, 2.th., 1806 Frederiksberg C. 31 31 86 86.

Kass.: Richard Tue Andersen, Randersvej 75, 8200 Århus N. 86 16 92 42. Giro 5 43 27 23.

Omegnsafdelingen:

Fmd.: Johan Kanding, Ved Bellahøj 6,6, 2700 Brønshøj. 31 60 23 33.

Kontoret: Kongevejen 252, 3.sal, 2830 Virum. 42 85 58 98. Giro 8 81 17 88. Kontortid for sociale sager: Tirsdag og torsdag 10-12. I Juleferien fra den 8. december '89 til den 9. januar '90 er kontoret lukket.

Esbjerg afd.: Fmd.: Viggo Hansen, Palnatokes Alle 19, 6700 Esbjerg. 75 14 27 58.

Kontor: Centret, Skolegade 54, 6700 Esbjerg. Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Sydøstjysk afd.: Fmd.: Jens Jac. Jensen, Ullerupdalvej 217, 2., 7000 Fredericia. 75 92 54 57.

Kontor: Vendersgade 30,1 tf. 75 93 29 73, åbent tirsdag 14-16.

Socialsekretær: Kai Ibsen, Skovparken 38 B, 6000 Kolding. 75 52 82 43.

Kolding: Kontor: Koldinghus, Staldgården. Åbent 2. og 4. torsdag kl. 14-17. 75 53 18 84.

Odense afd.: Det sociale udvalg v/ Aksel Søndergård, Øksnebjerg 50, 5230 Odense M, tf. 66 11 82 15.

Fmd.: E. Gjersing, L.A. Ringsvej 92, 5230 Odense M, tf. 66 14 27 16. Sommer: Røllikevej 21, 5300 Kerteminde, tf. 65 32 45 51.

Kass.: Ruth Gjersing, L.A. Ringsvej 92, 5230 Odense M, tf. 66 14 27 16.

Sydfyns afd.: Louis Artéll, Brændeskovvænget 7 B, postbox 251, 5700 Svendborg. 62 22 37 00.

Aksel Jørgensen, Vornæsvej 33, 5700 Svendborg. 62 54 12 29.

Sjællands afd.: Ove Laursen, Moseskrænten 3, Ganløse Bund, 3660 Stenløse 42 18 30 46.

Aalborg afd.: Fmd: Børge Dahl, Herskinds-gade 9, 9000 Aalborg, 98 12 84 92.

Kontor v/ Børge Jensen, Østerbro 38, 9000 Aalborg. 98 12 16 19. Åbent tirsdage 10-12, torsdage 10-17. Åbent for kammeratligt samvær torsdag 14-17.

Århus afd.: Alfr. Bertelsen, C.F. Jessensvej 1, Århus N. 86 16 63 18.

Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. 86 16 63 18 i åbningstiden: Tirsdag og torsdag kl. 10-12.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Axel Lauritzen, Lundtofteparken 42, 2.tv., 2800 Lyngby. 42 88 12 42.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62, 8900 Randers, tf. 86 42 69 61.

Randers afd.: Fmd.: Frode Greve Rasmussen, Lyngdalvej 18, 8500 Gr. nå. 86 30 90 76. Kass.: Ejnar Hulten, Møllevej 69, Hornbæk, 8900 Randers. 86 41 81 81.

Sjællands afd.: Fmd.: Fins Thomsen, Skottegården 15, 2770 Kastrup. 31 50 48 61 og 31 50 09 70.

Kass.: Jørgen Kaufmann, Th. Philipsensvej 2, 2770 Kastrup. 31 50 30 38.

Århus afd.: Fmd. Edith Johansen, Hougårdsvej 58, II, 8220 Brabrand. 86 26 15 19.

Kass.: Beth Thorsen, Havvej 3, Vrinners, 8420 Knebel. 86 36 50 82

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse. 42 48 56 74.

Kass.: Salle Fischermann, Bernstorffsvej 155, IIth., 2820 Gentofte. 31 64 51 74.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjælør Boule-

vard 12, 2.tv., 2450 Kbh. SV. 31 16 60 98.

Kass.: Carl Adolf Sørensen, Egernvej 24, 8270 Højbjerg. 86 27 23 47.

HORSERØD

Fmd.: Villy Karlsson, Toftekærvej 116, 2860 Søborg. 31 69 86 62.

Kass.: Kaj Birkemose Petersen, Gl. Køge Landevej 251B, I-dør 2., 2650 Hvidovre. 31 49 20 62.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Villy Mørk Jensen, Sjørringvigvej 6, Sjørring, 7700 Thisted. 97 97 12 71.

Kass.: Søster Lærche, Immerkær 25, 2.tv., 2650 Hvidovre. 31 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensaadt, Carlsgade 5, 5000 Odense C. 66 12 79 08.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Peder Søgård, Amerikavej, 7,4. th., 1756 København V. 31 23 02 14

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansensgade 22, 5000 Odense C. 66 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Åsumvej 128, 5240 Odense NØ. 66 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bagsværd. 42 98 11 77.

Kass.: Hertha Berthelsen, Landlystvej 72, 2650 Hvidovre. 31 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Fischermann, Toftekærvej 28 C, 2820 Gentofte. 31 65 82 12.

Kass.: Herman Ebstein, Gerlevvej 15, 2700 Brønshøj. 31 28 27 15.

Frihedsfondens postadresse er: Frederiksberg Bredegade 13, 2000 Frederiksberg. Telefon 31 87 44 41. Kontoret er lukket mandag og fredag.

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejers af De Erhvervshæmmede. 12 senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8582 Anholt by. Henv. til: De Erhvervshæmmede Fra Frihedskampen, Skovvangsvej 220, 8200 Århus. Telefon 86 16 63 18, kl. 10-12. Mandag - torsdag. Ansøgning om ophold i højsæsonen skriftligt senest den 15. februar.

Kegnæs: Ejers af Kammeraternes Hjælpesfond. Se øverst bladets side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution. 12 senge. Adresse: Hindingvej 38, Nors, 7700 Thisted. Henv.: Alex Bindeballe, 97 98 11 95.

Smidstruphytten: Ejers af Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge. Henv. til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse. 42 48 56 74.